

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

*Občanské průkazy, cestovní doklady, evidence
obyvatel a rodná čísla*

Zpracovala: Nikola Sobkěvičová

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2012/2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Název tématu: Občanské průkazy, cestovní doklady, evidence obyvatel a rodná čísla.

Vypracovala: Nikola Sobkěvičová

Studijní program: Právo a právní věda- Magisterský

Studijní obor: Právo

Zadávací katedra: Katedra správního práva

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Václav Henych (Katedra správního práva)

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne.....

.....

Nikola Sobkěvičová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat svým rodičům, kteří mi umožnili studovat vysokou školu. Mé poděkování za ochotu být vedoucím mé diplomové práce patří JUDr. Henychovi.

Obsah

1. Úvod	1
2. Občanské průkazy	3
2.1 Vývoj právní úpravy občanských průkazů na území ČR	3
2.2 Současná právní úprava	5
2.3 Státní občanství a občanství EU	7
2.4 Typy občanských průkazů	9
2.4.1 Elektronický občanský průkaz (e-OP)	9
2.4.1.1 Se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem	10
2.4.1.2 Se strojově čitelnými údaji a bez kontaktního elektronického čipu	10
2.4.2 Občanský průkaz bez strojově čitelných údajů	11
2.4.3 Údaje zapisované do občanských průkazů	11
2.5 Evidence občanských průkazů	12
3. Cestovní doklady	15
3.1 Vývoj právní úpravy cestovních dokladů na území ČR	15
3.2 Současná právní úprava	17
3.3 Druhy cestovních dokladů	19
3.3.1 Cestovní doklady bez strojově čitelných údajů a bez nosiče dat s biometrickými prvky	19
3.3.2 Cestovní doklady se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickými prvky	20
3.4 Biometrie	20
3.5 Orgány příslušné k vydávání cestovních dokladů	24
3.6 Evidence cestovních dokladů	24
3.7 Cestování v rámci EU	25
3.7.1 Cestování v rámci Schengenu	26
3.8 Cestovní doklady dětí	27
4. Evidence obyvatel	29
4.1 Informační systém	29
4.2 Informační systém veřejné správy (ISVS)	29
4.3 Informační systém evidence obyvatel	32

4.3.1 Právní úprava informačního systému evidence obyvatel	32
4.3.2 Údaje vedené v informačním systému	33
4.3.3 Orgány veřejné správy	36
4.3.4 Poskytování údajů	39
5. Rodná čísla	42
5.1 Historie	43
5.2 Struktura rodného čísla	44
5.3 Nakládání s rodným číslem	45
5.3.1 Užívání rodného čísla	45
5.3.2 Využívání rodného čísla	45
5.4 Přidělování rodného čísla	47
5.4.1 Přidělování z moci úřední	47
5.4.2 Přidělování na základě žádosti	47
5.4.3 Výdejová místa	48
5.5 Osvědčení	49
5.6 Ověřování	50
5.6.1 Změna rodného čísla	51
5.7 Registr rodných čísel	53
6. Závěr	55
Resumé	58

1. Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala problematiku z oblasti osobních dokladů, evidence obyvatel a identifikací fyzických osob. Název mé diplomové práce zní „*Občanské průkazy, cestovní doklady, evidence obyvatel a rodná čísla*“. Jedná se o oblast veřejné správy. Správní činnost v této oblasti vykonávají subjekty veřejné správy na základě zákona a prostřednictvím svých orgánů, které mají oprávnění jednat jménem tohoto subjektu a zavazovat jej.¹

Toto téma jsem zvolila v zásadě proto, že se v mnoha bodech jedná o téma stále aktuální a především také proto, že se svým způsobem a za splnění určitých podmínek dotýká každého z nás. Svoji aktuálností a určitou potřebou se stále vyvíjet a zdokonalovat pro mě bylo natolik atraktivní, že volba padla právě na něj.

Svou práci jsem, na základě jejího samotného názvu, rozdělila do několika stěžejních kapitol. Kapitoly, které následují hned po úvodu, věnuji problematice osobních dokladů. Doklady, jež slouží mimo jiné ke zjištění totožnosti fyzické osoby, jsou zpracovány v prvních dvou kapitolách. Nejdříve je pozornost věnována občanským průkazům. V tomto prvním úseku se pokusím probrat vývojem právní úpravy na úseku občanských průkazů. Relativně novým institutem je elektronický občanský průkaz, na který se v této kapitole zaměřím. Do kapitoly se pokusím začlenit také problematiku evropského občanství, které s prokazováním totožnosti pomocí osobních dokladů dle mého také souvisí.

V následující kapitole se pokusím zpracovat problematiku neméně důležitých cestovních dokladů. Po uvedení do materie a vývoji právní úpravy na úseku cestovních dokladů si dovoluji věnovat se metodě zpracování biometrických údajů, která je využívána v souvislosti s novými typy cestovních dokladů, a upozornit na její výhody i možné problémy.

V další kapitole se zaměřím na rozebrání informačního systému evidence obyvatel, jež je jedním z informačních systémů veřejné správy. Právě takové systémy mají především ve veřejné správě svou úlohu. Jsou potřebné pro snadné shromažďování a přehledné vedení zpracovávaných a využívaných údajů, k čemuž by jim měly pomoci nové technologické postupy.

Na kapitolu o evidenci obyvatel navážu kapitolou poslední, která je věnována rodným číslům. Rodné číslo, které přílišnou změnu své struktury prozatím

---

¹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 185

nezaznamenalo, je jedním z nejpoužívanějších identifikátorů fyzických osob. Jeho rozebráním si dovoluji svou práci ukončit.

Pro celkové shrnutí bych v závěru veškeré poznatky, které jsem během psaní své práce načerpala, ráda shrnula.

Cílem mé diplomové práce je poskytnout ucelený pohled na tehdejší i současnou právní úpravu občanských průkazů, cestovních dokladů, evidence obyvatel a rodných čísel, dále se zaměřit na vlastnosti nových typů vydávaných osobních dokladů, způsoby zpracování v nich vedených údajů, zhodnotit je a případně poukázat na problémy, které s nimi mohou být spojené. Nakonec bych ráda rozebrala důležitost informačních systémů pro činnost veřejné správy a také úlohu rodného čísla v životě fyzické osoby.

Toto mi ovšem stěžuje fakt, že mnou vybrané téma není často vyhledávanou oblastí pro literární zpracování a zajisté také současný rychlý vývoj technologických postupů při zpracovávání údajů o občanech a obyvatelích. Proto z důvodů nedostatku materiálů budu ve své práci vycházet z velké části z platné právní úpravy a také z internetových zdrojů.

2. Občanské průkazy

Občanské průkazy, které jsou veřejnou listinou² a řadí se mezi osobní doklady, slouží především k prokázání totožnosti svého držitele. Prokazování totožnosti spadá mezi nejčastější povinnosti jednotlivce směrem ke státním orgánům i orgánům veřejné správy.³ Mluvím-li o totožnosti fyzické osoby, je třeba zmínit, že k jejímu prokázání slouží řada osobních údajů i jiných identifikačních znaků, kterými jsou jméno, příjmení, datum narození či podoba.⁴ Těmito údaji jsou občanské průkazy opatřeny.

V současné době, kdy je stále více kladen důraz na ochranu osobních údajů a bezpečnost jejich zpracování, prochází občanské průkazy také z důvodu zavádění elektronických systémů a využíváním technologických postupů nezbytným vývojem.

2.1 Vývoj právní úpravy občanských průkazů na území ČR

Po vzniku samostatného Československa po roce 1918 byla problematika občanských průkazů upravena Nařízením vlády republiky Československé č. 481/1919 Sb., kterými se zavádějí všeobecné občanské legitimace. Toto nařízení bylo vydáno na základě císařského nařízení č. 31 ř. z., ze dne 9. února 1857. Podle tohoto nařízení měl každý občan Československé republiky právo žádat vydání všeobecné občanské legitimace, přičemž tato legitimace ve státě sloužila k prokázání totožnosti.⁵ Jak je z výše uvedeného zřejmé, občané tehdy neměli povinnost mít všeobecnou občanskou legitimaci, ta jim byla vydávána pouze na žádost.

Nařízení také popisovalo podobu⁶ legitimace. Ta byla vyrobená z tuhého papíru a v kapesním formátu. Obsahovala fotografii, vlastnoruční úředně ověřený podpis a potřebná úřední data žadatele. Legitimace, která měla neomezenou platnost⁷, byla opatřena také označením a razítkem úřadu, který ji vydal. Dle nařízení byla tato legitimace úřední listinou, jejíž zneužití či padělání podléhalo postihu dle

---

² „Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.“ § 134, Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo: zvláštní část: (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011., str. 43

⁴ HRNČÁŘ, Jan, *Totožnost a povinnost jejího prokazování.*, Právní rádce, ročník 2008, č. 7, str. 46

⁵ § 1, Nařízení č. 481/1919 Sb., kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace

⁶ § 2, Nařízení č. 481/1919 Sb., kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace

⁷ § 5, Nařízení č. 481/1919 Sb., kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace

trestního zákona.⁸ Vyhláškou Ministerstva vnitra č. 338/1920 Sb., toto nařízení nabylo účinnosti dne 1. května 1920 pro Čechy, Moravu a Slezsko a vyhláškou ze dne 29. října 1921 č. 389/1921 Sb. pro Slovensko a Podkarpatskou Rus.

Toto nařízení bylo zrušeno⁹ až zákonem č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech. Zákon tehdy nově zakotvil pojem občanského průkazu, který je veřejnou listinou sloužící především k všeobecnému osvědčení totožnosti osoby.¹⁰ Občanské průkazy byly děleny na dva oddíly¹¹, přičemž v prvním oddíle byly zapsány údaje o jeho držiteli, které sloužily především k osvědčení jeho totožnosti. V druhém oddíle bylo možné nalézt osvědčení o státním občanství. V tomto oddíle mohl být zapsán jak manžel, tak dítě do 15 let. Z čehož vyplývá, že občanské průkazy byly vydávány občanům Československé republiky starším 15 let. Občanské průkazy byly vydávány jak občanům Československé republiky, jež dovršili 15 let věku, tak osobám, které se trvale na jejím území zdržovaly, nebyly však cizími státními příslušníky, a to s dobou platnosti 10 let.¹² Povinnost mít občanský průkaz platila tehdy, zdržovaly se osoby oprávněné k jeho vydání v celním pohraničním pásmu.¹³ Důležitým prvkem byl jistě §12 obsahující trestní ustanovení¹⁴ pro případ porušení povinností vyplývajících ze zákona. Vyjma ustanovení o povinnosti mít občanský průkaz, zákon nabyl účinnosti až 1. ledna 1949.¹⁵

Zákon byl zrušen vládním nařízením č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech. Tato nová právní úprava zavedla povinnost mít občanský průkaz pro občany Československé republiky, kteří měli na jejím území trvalý pobyt a dosáhli věku 15 let.¹⁶ Doba platnosti občanského průkazu byla 5 let, na kratší dobu byl vydán v případě, že občan nemohl předložit všechny stanovené doklady. Občanům starším 55 let byl vydáván občanský průkaz s neomezenou dobou platnosti.¹⁷ Občanský průkaz nejenže sloužil k prokázání totožnosti občana, ale zápisy v něm uvedené také nahrazovaly osvědčení o státním občanství, přihlášku k trvalému nebo přechodnému pobytu, odhlášku z trvalého pobytu, rodný list, oddací list, rodný list

⁸ § 4, Nařízení č. 481/1919 Sb., kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace

⁹ § 13, Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech

¹⁰ § 1, Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech

¹¹ § 3 odst. 1-3, Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech

¹² § 2 odst. 1 písm. a)-b), §5 odst. 1, Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech

¹³ § 10 odst. 1, Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech

¹⁴ Nejednalo-li se o čin přísněji trestný, stanovoval §12 zákona č. 198/1948 Sb. trest vězení na 3 měsíce nebo pokutu do 25 tis. Kčs

¹⁵ § 15 odst. 1, Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech

¹⁶ § 1, Vládní nařízení č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech

¹⁷ § 3 odst. 1-3, Vládní nařízení č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech

manžela a dětí mladších 15 let i průkaz o zaměstnání občana.¹⁸ Povinností občana bylo především nosit občanský průkaz neustále u sebe, prokazovat se jím na vyzvání k tomu zmocněných orgánů, chránit ho před poškozením, zničením, ztrátou, odcizením, dbát na to, aby zápisy v občanském průkazu odpovídaly skutečnosti, a předložit OP před uplynutím doby platnosti k prodloužení.¹⁹ Za porušení povinností, které z nařízení vyplývaly, hrozila pokuta do 200 Kč, načež k vedení řízení o přestupcích bylo zmocněno okresní oddělení veřejné bezpečnosti a v případě řízení o odvolání pak krajská správa veřejné bezpečnosti.²⁰

Toto vládní nařízení bylo zrušeno zákonem č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech, vydaným Národním shromážděním republiky Československé. Významnou změnou oproti předešlé právní úpravě bylo rozdělení doby platnosti občanských průkazů dle věku jeho držitele. Nově tedy byla stanovena doba platnosti 5 let pro občanské průkazy vydané občanům ve věku od 15 do 20 let a dále doba platnosti 10 let pro občanské průkazy vydané občanům ve věku 20-50 let, neomezenou platnost měly ty občanské průkazy, které byly vydávány občanům starším 50 let.²¹ Zákon výslovně odepřel vydání občanského průkazu občanům, kteří byli zbaveni svéprávnosti²², a nově také ustanovil odevzdání cizího občanského průkazu v případě jeho nálezu.²³ Další změnou bylo zakotvení povinností zaměstnavatelů, kteří kromě jiných povinností, které jim vyplývaly ze zvláštních právních předpisů, museli přezkoumat totožnost občanů, kteří k nim nastupovali do pracovního nebo učebního poměru.²⁴ Občanské průkazy byly i nadále vydávány orgány veřejné bezpečnosti. Zákon byl účinný až do roku 1999 a na základě § 13 byl prováděn vyhláškami č. 128/1993 Sb., která byla novelizována vyhláškami č. 213/1994 Sb. a č. 174/1999 Sb. V roce 1999 byl tedy vydán zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, který zrušil zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech, a který je účinný dodnes.

2.2 Současná právní úprava

---

¹⁸ § 5 odst. 1,2, Vládní nařízení č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech

¹⁹ § 6 a)-d), Vládní nařízení č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech

²⁰ § 9 odst. 1 písm. a)-f), §10, Vládní nařízení č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech

²¹ § 5 odst. 1 písm. a)-c), Zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech

²² § 4 odst. 3, Zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech

²³ § 8 odst. 1, Zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech

²⁴ § 9, Zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech

Jak již bylo výše řečeno, v současnosti se oblasti občanských průkazů věnuje zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, který mimo jiné zahrnuje úpravu vydávání občanských průkazů či vedení evidence občanských průkazů.

Občanský průkaz je dle tohoto zákona veřejnou listinou, která slouží k prokázání jména (jmen), příjmení, podobu a státního občanství ČR a dalších údajů v ní zapsaných.²⁵ Slouží tedy k prokázání totožnosti fyzické osoby.

Povinnost mít občanský průkaz zákon nařizuje každému občanu České republiky, který dovršil 15 let věku a který má trvalý pobyt na území České republiky.²⁶ Takovou zákonnou povinnost má i občan, jehož způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena.²⁷ Tato úprava je tedy rozdílná od právní úpravy předešlé.

Výše popisovanou povinností občana mít u sebe občanský průkaz je myšleno povinnost disponovat jím. Neznamená to tedy, že má občan povinnost mít tento doklad totožnosti stále u sebe. Jedná se o takovou situaci, kdy občan může mít svůj občanský průkaz doma, přestože se sám nalézá mimo svůj domov. Problémem, který v souvislosti s tímto vzniká, je možnost spáchání přestupku, konkrétně *„neuposlechnutí výzvy veřejného činitele“* podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. K naplnění skutkové podstaty tohoto přestupku dojde v případě, kdy občan, který u sebe má občanský průkaz, jej odmítne na požádání policejního orgánu, jenž je oprávněn zjistit totožnost osoby, předložit.²⁸ Dle výše uvedeného se tedy nebude jednat o páchaní tohoto přestupku, pokud občan, jenž je vyzván k prokázání totožnosti, ji nemůže prokázat prostřednictvím občanského průkazu, jelikož ho nemá v tu chvíli u sebe. Na základě získaných informací se tedy domnívám, že nastane-li tedy tento případ, může občanovi k prokázání jeho totožnosti posloužit i jiný doklad, ze kterého jsou zřejmé údaje sloužící k jeho identifikaci.

Na základě žádosti lze vydat občanský průkaz občanovi mladšímu 15 let a také občanovi, který nemá trvalý pobyt na území ČR.²⁹ Ani občan, který byl zcela

---

²⁵ § 2 odst. 1, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

²⁶ § 2 odst. 3, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

²⁷ § 2 odst. 3, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

²⁸ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, 2009, str. 285

²⁹ § 2 odst. 4, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

zbaven způsobilosti k právním úkonům, nemá povinnost mít občanský průkaz, každopádně mu zákon dává možnost mít tento doklad a to v případě, že o jeho vydání požádá soudem ustanovený opatrovník nebo jiný zákonný zástupce.³⁰

Z toho vyplývá, že kromě zákonem stanovené povinnosti mít občanský průkaz, dává zákon určitým skupinám občanů i možnost volby, zda o vydání tohoto dokladu požádat či ne.

2.3 Státní občanství a občanství EU

Pojmem, který v souvislosti s problematikou občanských průkazů nelze opomenout, je státní občanství. Pojem státního občanství je zakotven v ústavní rovině³¹, přestože definici tohoto pojmu nám Ústava nedává. Výchozím principem zde zmíněným je zákaz kohokoli proti jeho vůli zbavit státního občanství, nicméně celkovou koncepci státního občanství Ústava přenechává zákonné rovině, především zákonu č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.³² Dle tohoto zákona se státní občanství nabývá³³:

1. Narozením,
2. Osvojením,
3. Určením otcovství,
4. Nalezením na území ČR,
5. Prohlášením,
6. Udělením.

Výše zmíněnými zákonnými způsoby nabývání občanství dochází ke vzniku státoobčanského vztahu. Jedním z dokladů k prokázání státního občanství je kromě cestovního dokladu či občanského průkazu také osvědčení o státním občanství. Tímto osvědčením nevzniká státoobčanský vztah, ale existence tohoto vztahu se jím pouze prokazuje.³⁴

---

³⁰ § 2 odst. 6, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

³¹ Čl. 12, Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb. a 71/2012 Sb., Ústava ČR

³² SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEŘOVÁ, Olga a kol. *Správní právo: zvláštní část: (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, str. 47

³³ § 2 písm. a)-f), Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

³⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 9 Ca 12/2007-45, ze dne 31. 10. 2008

Na státní občanství bych ráda navázala občanstvím Evropské unie, o které se dá říct, že celkový koncept státního občanství ještě rozšiřuje. Z evropského občanství nám, stejně jako ze státního občanství, vyplývají mnohá práva ale také i povinnosti.

Evropské občanství zakotvila Maastrichtská smlouva v roce 1993, tento institut tedy existuje již 20 let. Občanství Evropské unie upravuje čl. 20 a následující Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a čl. 9 až 11 Smlouvy o Evropské unii (SEU). Nejzávažnějším právem, které náleží každému občanu Evropské unie, shledávám právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Toto právo může být ovšem omezeno i podmíněno jak smlouvou, tak prováděcími předpisy.

„Občanství Unie vyjadřuje politický vztah mezi občany a Unií, kdy jsou občané Unie vybaveni základními politickými právy, která mohou být vykonávána v rámci Unie. Státní občanství není již pouze určujícím faktorem pro vymezení ekonomických a sociálních práv, ale je také předpokladem pro výkon politických práv v rámci Společenství.“³⁵ Jak jsem již předeslala výše, jedním z práv, která vyplývají z občanství v Evropské unii a která zaručuje Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) je právo svobodně se pohybovat a pobývat. Dalšími právy jsou, mimo jiné, volební právo aktivní i pasivní, tedy právo volit i být volen, dále právo na diplomatickou a konzulární ochranu, právo petiční a právo obrátit se na Evropského ombudsmana, tedy evropského veřejného ochránce práv.

„Koncept občanství Unie neruší vazbu příslušnosti a věrnosti ve vztahu k členským státům, ale jednoduše dodává ke statutu příslušníka členského státu dodatečnou dimenzi vyplývající z příslušenství k Unií projevující se v právech a povinnostech: statut evropského občana je spojen s konceptem státní příslušnosti členského státu. Důsledkem toho je však skutečnost, že podmínky pro nabývání evropského občanství nejsou jednotné v rámci Unie a jsou závislé na podmínkách pro nabývání občanství členského státu.“³⁶ Jinak řečeno o evropském občanství platí, že se vždy odvozuje od občanství členského státu a přiznává jeho nositeli nová občanská práva. Jak již jsem výše naznačila, občanství Evropské unie je tedy určitým rozšiřujícím institutem občanství státního.

---

³⁵ PEJCHALOVÁ-GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra: *Občanství Evropské unie: k článku I-10 Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu*, Bulletin advokacie, ročník 2005, č. 11-12, str. 15

³⁶ PEJCHALOVÁ-GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra: *Občanství Evropské unie: k článku I-10 Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu*, Bulletin advokacie, ročník 2005, č. 11-12, str. 15

I přes právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států jen nutné stanovit určité podmínky. Pro nás jsou tyto podmínky stanoveny Směrnicí Evropského Parlamentu a Rady č. 2004/38, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských stát. Tato směrnice svobodu pohybu občanů EU podmiňuje držením platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu. O cestování do zemí Evropské unie bude pojednáno v následující kapitole.

2.4 Typy³⁷ občanských průkazů:

2.4.1 Elektronický občanský průkaz (e-OP)

Jedná se o nový typ občanského průkazu, který přinesla novela zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech. Podmínky pro jeho vydávání konkretizuje vyhláška č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a cestovních dokladech.

Prostřednictvím tohoto typu občanského průkazu může jeho držitel komunikovat s informačními systémy veřejné správy.³⁸

Tento typ občanského průkazu je dostupný ve dvou variantách, přičemž obě varianty obsahují digitální zpracování podoby občana a jeho podpisu.³⁹ Pořízení digitální fotografie probíhá spolu s vyřizováním žádosti na kterémkoli obecním úřadě obce s rozšířenou působností.⁴⁰ Žádost lze zaslat také elektronicky a to místně příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností prostřednictvím formuláře dostupném na webových stránkách Ministerstva vnitra a to v případě, že „digitalizovaná podoba občana nebo jeho podpisu jsou vedeny v evidenci občanských průkazů nebo v evidenci cestovních dokladů a od vydání dokladu, pro jehož účel byly pořízeny, neuplynula doba delší než 1 rok, nedošlo k podstatné změně podoby“⁴¹. Tuto žádost je možné podat i prostřednictvím datové schránky, jedná-li se však o jiný způsob elektronické komunikace, musí být žádost podepsána uznávaným elektronickým podpisem.⁴² Žadateli tak odpadá pořizování fotografie speciálně

---

³⁷ § 2 odst. 2 písm. a)-c), Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

³⁸ § 2 odst. 7, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

³⁹ § 3 odst. 1, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁴⁰ § 4 odst. 2, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁴¹ § 4 odst. 2 Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁴² § 4 odst. 2 Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

z důvodu pořízení občanského průkazu, jako je tomu v případě žádosti o vydání občanského průkazu bez strojově čitelných údajů.

Zákon nestanoví podmínky pro vydání jedné či druhé varianty e-OP, z čehož je možné usoudit, že je volba mezi nimi ponechána zcela na občanovi. Občan si tedy může zažádat o vydání občanského průkazu:

2.4.1.1 Se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem

Kontaktní elektronický čip se nachází na zadní straně občanského průkazu.⁴³ Tento čip nese číslo občanského průkazu a dalším údajem v něm zapsaným je prozatím elektronický podpis, k jehož zápisu na čip je oprávněn jeho držitel.⁴⁴

Pro plné využití potenciálu e-OP se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem není ovšem vyloučeno, že bude na kontaktní elektronický čip možné v budoucnu zapisovat i další údaje, jejichž zapsání žadateli o vydání e-OP dovolí zvláštní právní předpis.

2.4.1.2 Se strojově čitelnými údaji bez kontaktního elektronického čipu

V zásadě jediný rozdíl mezi e-OP se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem a e-OP se strojově čitelnými údaji bez kontaktního čipu spočívá právě v absenci tohoto kontaktního elektronického čipu. Je zcela na žadateli, kterou z variant e-OP si zvolí.

Jelikož se v případě e-OP nejedná pouze o papírovou kartičku zatavenou do ochranné folie, ale jde o pevnou plastovou kartu, jejíž vzhled připomíná kartu platební, a v jedné z variant se nachází i kontaktní elektronický čip, jsou zvýšeny nároky na jeho způsoby užívání.

Při používání e-OP je tedy, mimo jiné, třeba⁴⁵:

1. Nosit e-OP ve vhodném obalu a chránit ho před škodlivými mechanickými, chemickými a elektromagnetickými vlivy.
2. Nevystavovat nadměrným teplotám.
3. Nevystavovat mechanickému namáhání.
4. Nevystavovat nadměrnému slunečnímu či světelnému záření. Atd.

⁴³ § 1 odst. 4, Vyhláška č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech

⁴⁴ § 17b odst. 1, 2, Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu

⁴⁵ *Osobní doklady*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Z výše uvedeného si dovolím vyvodit závěry, že vydáváním elektronických občanských průkazů by mělo docházet k usnadnění a urychlení při provádění úkonů na úseku agendy občanských průkazů. Lze předpokládat, že současné zjednodušení procesu, který probíhá během vydávání občanských průkazů, by měl ulehčit komunikaci občana s úřady. Stejně tak by přidáváním bezpečnostních prvků mělo dojít k zamezení zneužívání občanských průkazů a údajů v nich vedených.

2.4.2 Občanské průkazy bez strojově čitelných údajů

Tento typ občanského průkazu je vydáván v určitých případech⁴⁶. Prvním případem je taková situace, kdy dojde ke znemožnění vydávání občanských průkazů se strojově čitelnými údaji. Takové znemožnění může být způsobeno technickou závadou na zařízení zabezpečující výrobu občanských průkazů se strojově čitelnými údaji, dále katastrofou nebo jinou mimořádnou událostí. Platnost občanských průkazů vydaných za těchto situací je 6 měsíců. Občanský průkaz bez strojově čitelných údajů je dále vydáván občanovi, který o něj požádá bezprostředně po nabytí českého státního občanství. Takovýto občanský průkaz se vydává s dobou platnosti na 3 měsíce. Na dobu jednoho měsíce je vydáván občanský průkaz bez strojově čitelných údajů na žádost občana a to v případech, kdy došlo ke ztrátě, odcizení, poškození nebo zničení občanského, nebo v případě, že občan potřebuje občanský průkaz pro výkon volebního práva. Žádost o takovýto občanský průkaz je třeba podávat současně se žádostí o vydání občanského průkazu se strojově čitelnými údaji.

Žádost o vydání občanského průkazu bez strojově čitelných údajů se podává na tiskopise zpracovaném místně příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností a žadatel k ní musí předložit dvě fotografie, které splňují zákonem stanovené parametry a odpovídají současné podobě žadatele. Nesmí chybět podpis fyzické osoby, která bude držitelem občanského průkazu.⁴⁷

2.4.3 Údaje zapisované do občanských průkazů

Údaji⁴⁸ zapisovanými do občanských průkazů jsou:

---

⁴⁶ § 10 odst. 2 písm. a)-c), Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁴⁷ § 4 odst. 3, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁴⁸ § 3 odst. 2 písm. a)-d) a odst. 3 Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

- 1) jméno (jména), příjmení, pohlaví, státní občanství, datum, místo a okres narození, rodné číslo, adresa místa trvalého pobytu a rodinný stav nebo registrované partnerství. Občanům narozeným v cizině se zapisuje pouze kód státu narození a občanům, kteří nemají trvalý pobyt na území ČR, se do občanského průkazu tedy trvalý pobyt nezapíše.
- 2) úřední záznamy obsahující nezkrácenou podobu jména, pokud byla jména z nedostatku místa zapsána do občanského průkazu dle rodného listu ve tvaru: celé první jméno a místo druhého jména pouze začáteční písmeno druhého jména s tečkou, a podobně v případech složených příjmení.
- 3) datum skončení platnosti, číslo a datum vydání občanského průkazu a označení úřadu, který jej vydal,
- 4) strojově čitelné údaje zapisované
  - a. do strojově čitelné zóny v tomto pořadí: kód dokladu, kód vydávajícího státu, číslo dokladu, kontrolní číslice, datum narození, kontrolní číslice, pohlaví, datum platnosti, kontrolní číslice, státní občanství, celková kontrolní číslice, příjmení, jméno, popřípadě jména občana,
  - b. do 2D kódu: číslo občanského průkazu.

Kontrolní číslicí a celkovou kontrolní číslicí je dle §3 odstavce 3 písmene d) zákona č. 328/1999 Sb. myšleno číselné vyjádření vybraných údajů ve strojově čitelné zóně. 2D kódem se taktéž podle §3 odstavce 3 písmene d) zákona č. 328/1999 Sb. rozumí dvoudimenzionální čárový kód s vysokou informační hodnotou a schopností detekce a oprav při jeho porušení.

Údaje o rodinném stavu nebo partnerství, případně údaje o titulech získaných během studií⁴⁹, již nejsou údaji, které by byly povinné. Znamená to tedy, že nepřejeli si žadatel o vydání občanského průkazu v něm uvést svůj rodinný stav/partnerství, tyto údaje se do něj nezapíší. Opačná situace nastává pro případ zapsání titulu, tento údaj se do občanského průkazu zapíše pouze v případě výslovné žádosti občana.

2.5 Evidence občanských průkazů

---

⁴⁹ § 3 odst. 4, 5, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

Evidence občanských průkazů je agendový informační systém, jehož vedení upravuje zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech.⁵⁰ V evidenci občanských průkazů, která je spravována Ministerstvem vnitra, jsou vedeny údaje o občanských průkazech a o jejich držitelích v rozsahu stanoveném zákonem.⁵¹ Jedná se o jeden z informačních systémů veřejné správy, jejichž problematice se věnuji v kapitole ‚Evidence obyvatel‘.

Díky vedení údajů v informačních systémech veřejné správy a také pro jejich celkové propojení odpadá spousta dosud prováděných nejen administrativních úkonů. Jak již bylo výše řečeno, výhodou pro žadatele o vydání e-OP je absence povinnosti předložení fotografie spolu s žádostí. Samotnou žádost již také není potřeba předkládat na tiskopise.

Ta je vyplňována až na místě pro požádání o vydání e-OP prostřednictvím kompetentní osoby, která ji žadateli po vytisknutí pouze předloží k podpisu, což ovšem neplatí pro žádost doručenou v elektronické podobě.⁵² Žádost obecní úřad obce s rozšířenou působností vyřizuje s využitím údajů vedených v jiných evidencích/registrech (v registru obyvatel, v evidenci obyvatel, v evidenci občanských průkazů nebo v evidenci cestovních dokladů).⁵³ Zjistí-li se nějaké nejasnosti, je žadatel vyzván k doložení sporných údajů.⁵⁴

V souvislosti s evidencí občanských průkazů a informačními systémy je třeba také zmínit ‚bezpečnostní osobní kód‘. Jedná se o číselný kód, který je kombinací nejméně 4 a maximálně 10 číslic a který si občan volí při převzetí e-OP. Tento kód slouží k ověření identity držitele e-OP při elektronické identifikaci při komunikaci s informačními systémy veřejné správy.⁵⁵ V případě, že dojde k zadání chybného kódu třikrát po sobě, dojde k blokaci elektronické identifikace.⁵⁶ Na bezpečnostní osobní kód je tedy možné nahlížet obdobně jako například na PIN kód u platební karty. I tento osobní identifikační kód (Personal Identification Number) slouží k autorizaci, tentokrát majitele platební karty. Účel těchto kódů je podobný. Oba jsou opatřeny systémem, kdy po jeho chybném zadání dojde k zablokování. Bezpečnostní osobní

---

⁵⁰ § 1, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁵¹ § 17 odst. 1, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁵² § 4a odst. 2, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁵³ § 4 odst. 2, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁵⁴ § 4a odst. 2, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁵⁵ § 8a odst. 1, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

⁵⁶ § 8a odst. 3, Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech

kód by tedy měl sloužit především k zamezení zneužití e-OP a údajů v něm zapsaných.

3. Cestovní doklady

Mluvíme-li o osobních dokladech, je cestovní pas historicky nejstarším i nejrozšířenějším dokladem. Historie jeho vydávání sahá do období vrcholného středověku v Anglii, kde ve 13. století cestovní pas umožňoval svému nositeli překročit hranice a také vstupovat do přístavů. Následně se k vydávání cestovních dokladů uchýlily i vlády dalších zemí. Už od konce 19. století tak byly pasy vydávány vládami téměř všech zemí, ovšem pouze na požádání. Účelem pasu v této době nebyl pouze přechod hranic, pas sloužil také k identifikaci národnosti, šlo tedy o jakýsi komplexní identifikátor osoby. Po skončení první světové války, kdy docházelo k migraci velké části obyvatel a začal stoupat počet uprchlíků, nenechaly na sebe následky dlouho čekat a začaly se zvyšovat nároky na určení identity osob. V návaznosti na to a v souvislosti s mezinárodní mírovou konferencí v roce 1920 dostaly cestovní pasy finální podobu a začaly se vydávat tak, jak je známe dnes. Přesto úprava dosavadních cestovních dokladů nebyla dostatečná a v souvislosti s technologickým vývojem je kladen důraz na postupné využívání bezpečnostních prvků.⁵⁷ Zcela přirozeným vývojem jsou tedy klasické cestovní doklady vyměňovány za ty, které jsou opatřeny bezpečnostními prvky. Mělo by tedy docházet k lepšímu zabezpečení údajů v nich vedených a znemožnění jejich falzifikace.

3.1 Vývoj právní úpravy cestovních dokladů na území České republiky

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, vznik samostatné Československé republiky 28. října 1918 znamenal převzetí právních norem Rakouska - Uherska. Recipována byla tehdy i právní úprava na úseku cestovních dokladů, konkrétně císařské nařízení ze dne 9. února 1857 č. 31 ř. z., o zavedení nového pasového systému, dále císařské nařízení ze dne 6. listopadu 1865 č. 116 ř. z., o zrušení pasových revisí na říšských hranicích a ministerská vyhláška ze dne 10. května 1867 č. 80 ř. z., o policejné pasových předpisech. Tyto převzaté Rakousko-uherské normy

---

⁵⁷ RAK, Roman a kol, *Biometrie a identita člověka - ve forenzních a komerčních aplikacích*, Praha:Grada Publishing, a.s., 2008, str. 55

byly časem upřesňovány a doplňovány především nařízeními a vyhláškami vlády nově vzniklé samostatné Československé republiky a byly zrušeny až v roce 1928.⁵⁸

Hned v roce 1918 bylo vydáno nařízení č. 87/1918 Sb., o vydávání cestovních pasů. Dle tohoto nařízení bylo třeba, aby každá osoba, která má v úmyslu vycestovat mimo území Československé republiky, měla k takové cestě cestovní pas.⁵⁹ Podmínkou pro vydání cestovního pasu fyzické osobě bylo potvrzení berního úřadu o zaplacení daní a veřejných dávek nebo složení kauce daní a veřejných dávek splatných v budoucnu.⁶⁰ Proces vydání tohoto potvrzení byl upraven nařízením ministra financí v dohodě s ministrem vnitra, ministrem průmyslu, obchodu a živností a ministrem zahraničních věcí č. 46/1919 Sb., jež bylo vydáno 18. ledna 1919 a které bylo prováděcím nařízením k zákonu o vydávání cestovních pasů.⁶¹

V roce 1928 vydalo Národní shromáždění Československé republiky zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech. Tento zákon byl účinný až do roku 1945. Jako první upravoval nejen povinnosti Československých státních občanů v případě vycestování do ciziny, ale i povinnosti cizinců.⁶² Zákon taktéž obsahoval ustanovení o možnosti zapsání jiné osoby do cestovního pasu.⁶³ Jednalo se o zapsání manželky do pasu manžela a zapsání dítěte mladšího patnácti let do cestovního pasu osoby, se kterou dítě cestuje. Dle tohoto zákona byla také upravena činnost ministerstva zahraničních věcí na úseku vydávání cestovních dokladů, do jehož působnosti spadalo i vydávání diplomatických a zvláštních pasů.⁶⁴ Úřady, které se zabývaly vydáváním cestovních pasů, byly politické úřady dle místa bydliště žadatele nebo, v případě osob bydlících v zahraničí, zastupitelské úřady.⁶⁵

Dne 26. září 1938 bylo vydáno vládní nařízení č. 194/1938 Sb., o omezení cestování do ciziny. Toto nařízení osobám mužského pohlaví, které podléhají branné povinnosti podle branného zákona nebo povinnosti k osobním úkonům podle zákona o obraně státu, brání vydání cestovního pasu do ciziny.⁶⁶ Tato zákonná opatření vystihovala tehdejší politickou situaci v Československu.

---

⁵⁸ § 16 odst. 1, Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech

⁵⁹ § 1, Nařízení č. 87/1918 Sb., o vydávání cestovních pasů

⁶⁰ § 2, Nařízení č. 87/1918 Sb., o vydávání cestovních pasů

⁶¹ Nařízení ministra financí v dohodě s ministrem vnitra, ministrem průmyslu, obchodu a živností, a ministrem věcí zahraničních ze dne 18. ledna 1919, č. 46/1919 Sb.

⁶² § 1, § 2, Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech

⁶³ § 3 odst. 2, Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech

⁶⁴ § 4 odst. 2, 3, Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech

⁶⁵ § 4 odst. 1, Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech

⁶⁶ § 1, Vládní nařízení č. 194/1938 Sb., o omezení cestování do ciziny

V roce 1949 byl vydán zákon č. 53/1949 Sb., o cestovních pasech, který byl ovšem v roce 1965 zrušen zákonem č. 63/1965 Sb., o cestovních dokladech, vydaným Národním shromážděním Československé socialistické republiky. Tento zákon převzal zásadu zákona č. 53/1949 Sb., a to, že občan Československé socialistické republiky smí překročit státní hranice a zdržovat se v cizině jen s platným československým cestovním dokladem.⁶⁷ Tento zákon stanovil, že cestovní doklady obsahují údaje, jež slouží k určení totožnosti fyzické osoby a jsou vyhotovovány v českém nebo slovenském jazyce a v jednom nebo ve dvou cizích jazycích, a dále přenechal určení druhů cestovních dokladů prováděcím předpisům.⁶⁸ Taktéž v něm byly stanoveny situace, ve kterých bylo možné odepřít vydání cestovního dokladu nebo odejmout již vydaný cestovní doklad.⁶⁹

Po pádu dlouholeté vlády komunistické strany byl tento zákon zrušen zákonem Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky č. 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí. Především pro politické změny v Evropě byla oblast cestování objektem zájmu.

Nevyhovující stav právní úpravy v oblasti cestovních dokladů v návaznosti na dosažený stav společenského vývoje si žádal neodkladné přijetí nové zákonné úpravy, která by byla v souladu s mezinárodními závazky, které Česká a Slovenská Federativní Republika přijala zejména v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a v rámci helsinského procesu. Právo občana na vycestování z České a Slovenské Federativní republiky a právo na návrat zpět bylo třeba zakotvit přednostně.⁷⁰ Nová právní úprava tedy zakotvila právo na svobodné cestování do zahraničí a právo na návrat do ČSFR. Zabezpečením těchto práv tedy splnila svůj účel.

Po rozdělení republiky na dva samostatné státy byl vydán zákon č. 214/1993 Sb., o označení některých cestovních dokladů a o zkrácení doby jejich platnosti v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.

3.2 Současná právní úprava

---

⁶⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 63/1965 Sb., o cestovních dokladech

⁶⁸ § 2 odst. 1-3, Zákon č. 63/1969 Sb., o cestovních dokladech

⁶⁹ § 4, Zákon č. 63/1969 Sb., o cestovních dokladech

⁷⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí

V ústavněprávní rovině⁷¹ je každému občanu ČR zaručena svoboda pohybu a pobytu. Každý, kdo se oprávněně zdržuje na území ČR, má právo ji svobodně opustit. Žádný občan k tomu ovšem nemůže být nucen. Stejně jako ústavně garantované právo na opuštění vlasti má každý občan také právo na svobodný vstup.

Vzhledem ke garanci svobody pohybu a pobytu občanům ČR připouští ústavní úprava, „*aby výkon jejich svobody pohybu byl omezen zásahem veřejné moci. Aby mohl být tento zásah považován za ústavně přípustný, musí splňovat tři podmínky:*

1. *Musí být stanoven zákonem,*
2. *Musí směřovat k legitimnímu cíli,*
3. *Musí být nevyhnutelný, resp. nezbytný v demokratické společnosti.*“⁷²

Z výše zmíněného je možné usuzovat, že jediným možným způsobem jak omezit občanovu svobodu pohybu, je důvodné omezení provedené na základě zákona. Podmínkou pro přistoupení k důvodnému omezení je především ochrana principů demokratické společnosti. Dnešní právní úprava se zabývá jak odepřením vydání cestovního dokladu, tak odnětím již vydaného cestovního dokladu.⁷³ Oba případy omezení svobody pohybu jsou spojeny s uložením zákazu vycestování do zahraničí, který je upraven v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Současná právní úprava na úseku cestovních dokladů je obsažena především v zákoně č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o cestovních dokladech). Tento zákon o cestovních dokladech je účinný dodnes, ovšem ve znění pozdějších předpisů, kterými jsou zákon č. 217/2002 Sb., zákon č. 539/2004 Sb., zákon č. 559/2004 Sb., zákon č. 136/2006 Sb., zákon č. 106/2007 Sb., účinný od 1. března 2008, zákon č. 140/2008 Sb., zákon č. 227/2009 Sb., zákon č. 281/2009 Sb., zákon č. 384/2009 Sb., zákon č. 197/2010 Sb., zákon č. 424/2010 Sb. Prováděcím předpisem k zákonu o občanských průkazech a cestovních dokladech je vyhláška č. 400/2011 Sb. Technické podmínky a postupy ohledně pořizování a zpracování

---

⁷¹ Čl 14, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod (LZPS)

⁷² Nález Ústavního soudu, Pl. ÚS 12/07, ze dne 20. 5. 2008

⁷³ § 23 odst. 1, 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o cestovních dokladech)

biometrických údajů stanovuje vyhláška č. 415/2006 Sb., ve znění vyhlášek č. 75/2009 Sb. a č. 83/2011 Sb.⁷⁴

Cestovním dokladem se dle tohoto zákona rozumí veřejná listina, která opravňuje občana k překračování státních hranic ČR přes hraniční přechod, nestanoví-li mezinárodní smlouva, jíž je ČR vázána, jinak.⁷⁵ Lze tedy konstatovat, že oprávnění překročit hranice má pouze občan, který je držitelem platného cestovního dokladu.

V případech překračování hranic s členským státem EU je možné jako cestovní doklad použít také občanský průkaz⁷⁶. O používání osobních dokladů při cestách do zemí Evropské unie bude pojednáno dále v textu.

3.3 Druhy cestovních dokladů

Druhy⁷⁷ cestovních dokladů, jež zákon upravuje, jsou:

1. Cestovní pas,
2. Diplomatický pas,
3. Služební pas,
4. Cestovní průkaz,
5. Náhradní cestovní doklad EU,
6. Jiný cestovní doklad na základě mezinárodní smlouvy.

Rozlišujeme také určité typy cestovních dokladů. Těmito typy jsou:

3.3.1 Cestovní doklady bez strojově čitelných údajů a bez nosiče dat s biometrickými prvky

Tento typ cestovního dokladu bude vydán žadateli o vydání cestovního pasu v případě, že bude žádat o vydání cestovního pasu ve lhůtě kratší než je 30 dní, bude mu vydán cestovní pas bez strojově čitelných údajů a bez nosiče dat s biometrickými prvky. Stejně tak tomu bude v případě žádosti o vydání cestovního pasu, která bude učiněna v zahraničí prostřednictvím zastupitelského úřadu⁷⁸. Bude-li tímto způsobem

---

⁷⁴ *Osobní doklady*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

⁷⁵ § 2 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁷⁶ § 3 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁷⁷ § 5 odst. 1 písm. a)-f), Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁷⁸ „Zastupitelský úřad“=diplomatická mise ČR nebo konzulární úřad ČR, §5 odst. 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

žádáno o vydání cestovního pasu ve lhůtě kratší než 120 dnů, vydá se žadateli stejný typ cestovního pasu ve lhůtě 60 dnů.⁷⁹ Cestovní pas bez strojově čitelných údajů a bez nosiče dat s biometrickými prvky se vydává s platností 6 měsíců.⁸⁰

3.3.2 Cestovní doklady se strojově čitelnými údaji a nosičem dat s biometrickými prvky (e-pasy)

Cestovní, diplomatické a služební pasy obsahují strojově čitelné údaje a nosiče dat pro uchování údajů o zobrazení obličeje, údajů o otiscích prstů rukou, údajů zpracovaných na datové stránce cestovního dokladu a dalších bezpečnostních prvků stanovených přímo použitelnými právními předpisy Evropských společenství.⁸¹ Biometrickými údaji se dle zákona rozumí údaje o zobrazení obličeje a údaje o otiscích prstů rukou.⁸² Je-li vydáván cestovní doklad s dobou platnosti delší než je jeden rok obsahuje vždy strojově čitelné a biometrické údaje, včetně digitálního zpracování fotografie občana a jeho podpisu.⁸³ Platnost tohoto typu cestovního dokladu je 5 let, jde-li o vydání cestovního dokladu občanu mladšímu 14 let. V případě občanů starších 14 let se vydávají cestovní doklady se strojově čitelnými údaji a nosičem dat s biometrickými prvky s dobou platnosti 10 let.⁸⁴

Tyto e-pasy mají vnější podobu totožnou s předchozí podobou cestovních pasů, jsou však opatřeny plastovou stránkou, která kromě digitálně zpracované fotografie obličeje a elektronicky zpracovaného podpisu držitele obsahuje také čip, na kterém jsou uloženy elektronické i biometrické údaje.

Oba typy cestovních dokladů se vydávají s územní platností do všech států světa.^{85 86}

3.4 Biometrie

---

⁷⁹ § 5 odst. 3, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸⁰ § 11 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸¹ § 5 odst. 2 písm. a)-d), Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸² § 5 odst. 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸³ § 6 odst. 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸⁴ § 11 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸⁵ § 11 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁸⁶ Výjimku tvoří cestovní průkazy vydávané zastupitelským úřadem v případech např. ztráty cestovního dokladu v zahraničí. Tento cestovní průkaz je vydáván k jednotlivé cestě a má proto jejím účelem omezenou jak územní tak časovou platnost. §15 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

Důležitým pojmem, který souvisí se zpracováváním údajů v nových typech cestovních dokladů, je pojem ‚*biometrie*‘.

Biometrickou identifikací nebo verifikací se rozumí „*využití jedinečných, měřitelných, fyzikálních nebo fyziologických znaků (markantů) nebo projevů člověka k jednoznačnému zjištění (identifikace) nebo ověření (verifikace) jeho identity.*“⁸⁷

Biometrie stojí na určitém biometrickém prvku. Biometrickým prvkem se myslí určitý výběr dat specifických pro jednotlivce a následné zaznamenání provedeného měření. Tento prvek může být univerzální, jedinečný nebo stálý. Jednotlivé typy napovídají jejich specifické vlastnosti. V prvním případě se jedná o prvek, který můžeme nalézt u každé osoby, je jim společný. V případě druhém jde o prvek, který slouží k odlišení osob. Posledním prvkem se myslí takový, který je pro každou osobu trvale uchován v průběhu času.⁸⁸

K vymezení těchto prvků je zapotřebí použití určitých dat. Data je možné odvíjet od postupů, které jsou založeny na fyzických a fyziologických vlastnostech osoby. Jedná se např. o verifikaci otisku prstu, rozpoznání duhovky, obličeje nebo hlasu, atd. Druhou kategorií dat se myslí data, která jsou založená na měření chování osoby. Příkladem může být verifikace vlastnoručního podpisu.⁸⁹

Biometrické prvky u nás byly zavedeny na základě požadavku zajištění zvýšené bezpečnosti a boje s terorismem a to nařízením Rady EU č. 2252/2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy. Všechny členské státy EU tak nejdéle od 1. září 2006 vydávají cestovní pasy, které mají dobu platnosti delší než 12 měsíců, s použitím biometrických prvků. Je tomu tak tedy i v České republice a od září 2006 jsou tu cestovní pasy vydávány se strojově čitelnými a biometrickými údaji, jimiž je myšleno digitální zpracování fotografie občana a také jeho podpis. Zákonem č.140/2008 Sb., který je účinný od 25. dubna 2008, se rozlišují dvě kategorie občanů, tedy starší a mladší 15 let, na základě toho jsou cestovní pasy vydávány i dětem mladším pěti let.⁹⁰ Od 1. dubna 2009 jsou vydávány cestovní pasy, které obsahují

---

⁸⁷ RAK, Roman a kol., *Biometrie a identita člověka - ve forenzních a komerčních aplikacích*, Praha, Grada Publishing, a.s., 2008, Str. 104

⁸⁸ *Cestovní doklady s biometrickými prvky.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/cestovni-doklady-s-biometrickymi-prvky-cdbp.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

⁸⁹ *Cestovní doklady s biometrickými prvky.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/cestovni-doklady-s-biometrickymi-prvky-cdbp.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

⁹⁰ *Biometrické údaje v pasech*, www.euroskop.cz, <https://www.euroskop.cz/591/sekce/biometricke-udaje-v-pasech/>

dva biometrické prvky. K digitálnímu zpracování fotografie se ještě připojil otisk prstu fyzické osoby.

Problematika otisků prstů patří k zajímavým tématům, které se vztahují k cestovním dokladům, a to především proto, že otisk prstu je jedinečný pro každého z nás. K otiskům prstů se váže pojem daktyloskopie. Daktyloskopií rozumíme nauku o obrazcích papilárních linií vytvořených na vnitřní straně článků prstů, na dlaních na prstech nohou a chodidlech.⁹¹ Tyto drobné linie, které se vyskytují na prstech, na dlaních i na ploskách nohou každého člověka, jsou pro každého jednotlivce charakteristické. Získané otisky prstů, na kterých se tyto linie nachází, se proto využívají právě k identifikaci osoby. Přestože si většina lidí vybaví jejich využití především v oboru kriminalistiky, kde použití metod snímání otisků prstů tvoří velice důležitou úlohu, technologickým vývojem se tato metoda začala využívat i v jiných oblastech, ve kterých jsou kladeny nároky na zjištění totožnosti fyzických osob.

První a asi nejstarší doklad o znalosti papilárních linií je přisuzován americkému indiánskému kmenu. Linie byly zobrazeny na rytých obrazech, takzvaných ‚petroglyfch‘, které znázorňovaly lidskou ruku. Jejich stáří se odhaduje na několik tisíciletí našeho letopočtu, účel tehdejšího zobrazování těchto linií však není doposud znám. Archeologické nálezy z doby 6-7 tisíc let před našim letopočtem dokazují používání otisků prstů pro účely identifikace osoby z oblasti Asýrie a Číny. Z Číny také pochází první spis o otiscích prstů jako prostředku k zjišťování totožnosti osob, podle kterého Číňané využívali otisky prstu k obchodním záležitostem. Autorem tohoto spisu byl Číňan Kio Kung-yen. V případě rozvodu nařizoval Starý čínský zákoník připojit otisk k prstu k dokumentu, ve kterém manžel uvádí důvody rozvodu. V Evropě se s prvními vědeckými poznatky o otiscích prstů setkáváme v roce 1686, kdy tyto linie na konečcích prstu začal zkoumat profesor anatomie na Boloňské univerzitě, Marcello Malpighi.⁹²

U nás se v 19. století o rozvoj daktyloskopie významně zasloužil Jan Evangelista Purkyně, který jako první provedl rozdělení kresby papilárních linií posledních článků prstů do devíti základních vzorů.⁹³

---

⁹¹ *Kriminalistická daktyloskopie*, www.policie.cz, <http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-2.aspx>

⁹² RAK, Roman a kol., *Biometrie a identita člověka - ve forenzních a komerčních aplikacích*, Praha, Grada Publishing, a.s., 2008, Str. 157, 158

⁹³ *Kriminalistická daktyloskopie*, www.policie.cz, <http://www.policie.cz/clanek/celorepublikove-utvary-kriminalisticky-ustav-praha-zpravodajstvi-test-2.aspx>

Přestože tyto poznatky jistě přispěly především k rozvoji kriminalistiky, jejich přínos je nutné připustit i v jiných oblastech použití otisků prstů.

Při snímání otisků prstů rukou, které jsou pro každou osobu charakteristické, je třeba dbát na dodržení určitých pravidel, aby byla zajištěna vysoká kvalita jejich pořízení. Nejde tedy pouze o dodržení určitých pravidel ze strany žadatelů, ale i samozřejmě také ze strany pořizovatele.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je úkolován zajištěním ošetření snímače otisků prstů prostřednictvím speciální utěrky z mikrovlákn.⁹⁴

Negativní vlivy, které mohou ovlivnit kvalitu snímání otisku prstů, mohou být zvýšená vlhkost kůže nebo předchozí ošetření kosmetickými přípravky. Je tedy nutné, aby každý obecní úřad obce s rozšířenou působností poučil občany například prostřednictvím internetových stránek nebo informačních letáků o těchto vlivech⁹⁵ a občan se jim tedy mohl vyvarovat.

K pořizování otisku prstu dochází podle § 3a vyhlášky č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracování biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění vyhlášky č. 75/2009 Sb. Otisky se pořizují ve stanoveném pořadí tak, že se otisk prstu sejme vždy třikrát bezprostředně po sobě. Následně se, v případě pořízení v požadované kvalitě, provede ztotožnění otisků prstů.⁹⁶

V některých případech se může stát, že sejmutí otisku prstu ruky nebude možné. Tato nemožnost sejmutí otisku prstu ruky může plynout z anatomických nebo fyziologických změn či zdravotního postižení prstů rukou. V takové situaci se žadateli vydá cestovní doklad se strojově čitelnými údaji s nosičem dat, v němž bude zpracován pouze biometrický údaj o zobrazení obličeje a do nosiče dat se uvede informace o tom, že neobsahuje otisky prstů rukou občana. Stejně se děje v případech občanů mladších 12 let.⁹⁷

Biometrické údaje slouží výhradně⁹⁸ k ověření pravosti cestovního dokladu a také totožnosti občana pomocí osobních údajů, které jsou zapsány v cestovním dokladu.⁹⁹

---

⁹⁴ Čl. 26 odst. 3, Směrnice Ministerstva vnitra č.j. MV – 108001-48/SC-2011 ze dne 13. 12. 2011

⁹⁵ Čl. 26 odst. 1, Směrnice Ministerstva vnitra č.j. MV – 108001-48/SC-2011 ze dne 13. 12. 2011

⁹⁶ Čl. 26 odst. 2, Směrnice Ministerstva vnitra č.j. MV – 108001-48/SC-2011 ze dne 13. 12. 2011

⁹⁷ §5 odst. 4, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

⁹⁸ Případně se dle §6 odst. 2 zákona č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, použijí k „porovnání biometrických údajů zpracovaných v nosiči dat prostřednictvím technického zařízení umožňujícího

Dle mého názoru je výhodou využívání metody biometrických údajů především její bezpečnost. Takto zpracované údaje o držiteli cestovního dokladu jistě zajišťují vysokou ochranu proti jejich zneužití především v případech odcizení nebo také ztrátě cestovního dokladu. Neméně důležitá je také ochrana proti padělání cestovních dokladů, kterou tento typ dokladů splňuje rozhodně lépe než dřívější cestovní doklady.

Další výhodou může být zrychlení úkonů prováděných v této oblasti. Žadatelé o vydání cestovního dokladu odpadá speciální pořizování fotografie, jelikož ta je pořizována digitálně přímo na místě, kde se o vydání cestovního dokladu zažádá. Ke zrychlení dojde zajisté i při odbavování na hranicích.

3.5 Orgány příslušné k vydávání cestovních dokladů

Vydávání cestovních pasů spadá do působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností¹⁰⁰ příslušný dle místa trvalého pobytu žadatele.¹⁰¹ K vydání pasů diplomatických a služebních je příslušné Ministerstvo zahraničních věcí.¹⁰²

Posledním orgánem příslušným pro vydání cestovního dokladu je zastupitelský úřad. Zastupitelský úřad bude tím, kdo fyzické osobě vydá cestovní průkaz v případech, kdy fyzická osoba důvodně nemá jiný cestovní doklad. Příkladem může být ztráta cestovního dokladu v zahraničí.¹⁰³

3.6 Evidence cestovních dokladů

Informační systém evidence cestovních dokladů se řadí mezi základní informační systémy veřejné správy. Tento informační systém je upraven v zákoně č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech.

Účelem vedení evidence cestovních dokladů je zpracování údajů o cestovních dokladech a jejich držitelích.¹⁰⁴ Správcem tohoto informačního systému je

---

srovnání aktuálně zobrazených biometrických údajů občana s biometrickými údaji zpracovanými v nosiči dat cestovního dokladu.“

⁹⁹ § 6 odst. 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

¹⁰⁰ V hlavním městě Praze je to úřad městské části určený Statutem hlavního města Prahy. § 12 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰¹ § 12 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

¹⁰² § 13, § 14, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

¹⁰³ § 15 odst. 1, 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

¹⁰⁴ § 29 odst. 1, 2, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

Ministerstvo vnitra.¹⁰⁵ Zpracování údajů obsažených v evidenci cestovních dokladů se řídí ustanoveními zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Informace, které jsou zpracovávány v evidenci cestovních dokladů, se ovšem netýkají diplomatických a služebních pasů. Údaje o těchto druzích cestovních dokladů jsou zpracovávány v informačním systému evidence diplomatických a služebních pasů, jehož správcem není Ministerstvo vnitra, ale Ministerstvo zahraničních věcí.¹⁰⁶

Více se problematice informačních systémů věnuji v následující kapitole.

3.7 Cestování v rámci EU

Česká republika v roce 2004 přistoupila k Evropské unii. Od 1. května 2004 lze využít k cestování po Evropské unii nejen cestovní doklad, nýbrž i občanský průkaz. Pro překročení hranice s členským státem Evropské unie je tedy možné použít platný občanský průkaz jako cestovní doklad. Tato možnost vyplývá ze směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2004/38, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států. Kapitola druhá této směrnice, která je implementována do zákona o cestovních dokladech, ve svých člancích 4 a 5 upravuje právo na opuštění území a právo na vstup. Všichni občané Unie s platným průkazem totožnosti nebo cestovním pasem mají právo opustit území členského státu a odebrat se do jiného členského státu. V těchto případech nesmí být požadovány výjezdní víza ani jiné rovnocenné formality.¹⁰⁷ K vycestování do členských států EU je možné se všemi typy občanských průkazů, které jsou zmíněny v předešlé kapitole.

I nadále je ovšem možné cestovat v rámci Evropské unie s platným cestovním pasem. Není nutné, aby cestovní pas nebo občanský průkaz v době opuštění území jiné země jejich platnost přesahovala určitou dobu platnosti dokladu. Platí pouze fakt, že oba dva, jak cestovní pas, tak občanský průkaz musí být platné v době, kdy dochází k opuštění území jiné země.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ § 23 odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

¹⁰⁶ § 23a odst. 1, Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

¹⁰⁷ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2004/38, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států

¹⁰⁸ *Doklady pro cestování v EU*, www.euroskop.cz, <https://www.euroskop.cz/584/sekce/doklady-pro-cestovani-v-eu/>

V rámci své činnosti Rada Evropské unie spustila prostřednictvím internetu specializovaný portál *„Public Register of Authentic Identity and Travel Documents Online“*, tvořící zkratku PRADO. Tento *„Veřejný rejstřík pravých dokladů totožnosti a cestovních dokladů online“* poskytuje jeho uživatelům ucelený přehled dokladů, které jsou vydávány jednotlivými členskými státy Evropské unie. PRADO je vícejazyčný portál, který slouží k informování široké veřejnosti, zahrnující jak vládní, tak nevládní organizace, o zajišťovacích prvcích pravých cestovních dokladů i dokladů totožnosti. Jak již bylo naznačeno výše, správcem tohoto systému je generální sekretariát Rady Evropské unie, generální ředitelství pro spravedlnost a vnitřní věci.¹⁰⁹

3.7.1 Cestování v rámci Schengenu.

Pravidla překračování hranic v rámci schengenského prostoru jsou upravena nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob, jinak známý jako *„Schengenský hraniční kodex“*. Toto nařízení stanovuje *„pravidla, kterými se řídí opatření na ochranu hranic ve vztahu k osobám překračujícím vnější hranice členských států Evropské unie“*¹¹⁰ a dále se jím stanoví *„neprovádění opatření na ochranu hranic ve vztahu k osobám překračujícím vnitřní hranice mezi členskými státy Evropské unie.“*¹¹¹

Česká republika vstoupila do schengenského prostoru 21. prosince 2007 a stala se tak vnitroschengenským státem. Tento vstup znamenal především zrušení hraničních kontrol cestovních dokladů při přechodu hranic se sousedními státy. Z absence hraničních kontrol ovšem neplyne možnost osob vycestovat bez dokladů. Platí v zásadě to samé jako při cestování v rámci Evropské unie. Při cestování je tedy nutné mít u sebe platný cestovní doklad, občanský průkaz nebo cestovní pas.¹¹²

Hraniční kontroly neprobíhají od 21. 12. 2007 ani na letištích a to v rámci letů do Schengenského prostoru. To ale neplatí vždy. K hraničním kontrolám dochází,

---

¹⁰⁹ *Veřejný rejstřík pravých dokladů totožnosti a cestovních dokladů online.*, <http://prado.consilium.europa.eu/cs/aboutUs.html>

¹¹⁰ Čl. 1, odst. 2, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

¹¹¹ Čl. 1, odst. 1, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

¹¹² *Vstup ČR do Schengenu.*, www.euroskop.cz, <https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>

ovšem pouze na mezinárodních letištích, kde má ČR svou vnější hranici, a pouze u letů, které směřují mimo Schengenský prostor.¹¹³

3.8 Cestovní doklady dětí

Zapisování dětí do cestovních pasů rodičů je celkem proměnlivou oblastí na úseku právní úpravy cestovních dokladů.

K zapisování dětí nedocházelo po určitou dobu před rokem 2008. Zákonem č. 106/2007 Sb., kterým se mění zákon o cestovních dokladech, byla ovšem tato možnost zapsání dítěte do cestovního pasu s účinností od 1. března 2008 obnovena. Na základě této novely bylo možno zapsat do cestovního pasu dítě mladší 10 let.¹¹⁴

Momentálně na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 444/2009 a také zákona č. 197/2010 Sb., je ukončeno zapisování dětí do cestovních dokladů rodičů, a to od 1. července 2011. V případě, že byl ještě zápis proveden před stanoveným datem, tedy před 1. červencem 2011, bylo možné, aby i po tomto datu osoba překročila hranice, aniž by měla vlastní cestovní doklad a byla pouze zapsaná v cestovním dokladu svého rodiče. Takto však směla učinit pouze do 26. června 2012.¹¹⁵ Mohu-li tedy učinit závěry z výše uvedeného, smí od 26. června 2012 každý občan České republiky cestovat pouze s vlastním cestovním dokladem a to včetně dětí.

Z členství ČR v Evropské unii ovšem také vyplývá, že občané členského státu mohou pro vycestování do jiného členského státu, jak jsem již ve své práci popisovala, použít jako cestovní doklad i občanský průkaz. Toto oprávnění však musíme chápat pouze pro držitele občanského průkazu, ne pro děti, které jsou v něm zapsané.¹¹⁶ Dítě může cestovat s vlastním cestovním dokladem, případně může pro cesty do členských států EU použít občanský průkaz, který je dítěti mladšímu 15 let vydáván na základě žádosti, což zmiňuji v předcházející kapitole ‚*Občanské průkazy*‘.

---

¹¹³ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha:ASPI, 2009, str. 336

¹¹⁴ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha:ASPI, 2009, str. 336, 337

¹¹⁵ *Osobní doklady.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

¹¹⁶ *Ukončení cestování dětí zapsaných v cestovních dokladech rodičů.*, ze dne 24. 4. 2012 19:55, http://www.mzv.cz/budapest/cz/viza_a_konzularni_informace/ukonceni_cestovani_deti_zapsanych_v.html

V souvislosti s definitivním ukončením zapisování dětí do cestovních pasů rodičů, a přestože od 26. června 2012 musí mít vlastní cestovní pas i dítě, využili někteří rodiče poslední možnosti zapsání dítěte do pasu právě před 1. červencem 2011. Na některých místech České republiky tak mohly úřady zaznamenat vyšší počet žádostí o takové zapsání.¹¹⁷

Zaměřím-li se na cestování dětí z pohledu výše probrané problematiky biometrie, může fakt, že vlastní cestovní pas musí vlastnit i děti, způsobovat v případě pořizování a zpracovávání biometrických údajů určité potíže. Například při pořizování obrazu obličeje malého dítěte jistě není jednoduché udržet ho ve statické pozici.

Je tedy nutné, aby obecní úřad obce s rozšířenou působností vytvořil pro pořízení biometrických údajů individuální podmínky a přizpůsobil je tak osobě žadatele, jak z pohledu věku, tak i z pohledu psychických, fyziologických a dalších zvláštností. Z pohledu obecního úřadu obce s rozšířenou působností je možné obrátit se, v případě potíží s pořizováním obrazu obličeje psychicky nebo fyziologicky postiženého žadatele, na příslušný odborný útvar Ministerstva vnitra a požádat ho o součinnost.¹¹⁸

Problémem v oblasti biometrie by tedy mohlo být pořizování fotografie malých dětí. A to nejen ve fyzickém pořízení fotografie, ale i vzhledem k jejich růstu, změny podoby a tedy časté výměně cestovního dokladu.

---

¹¹⁷ VÁLKOVÁ, Hana, *Na děti v pasech se stály fronty. Naposledy, zápisy v Česku skončily.*, ze dne 30. 6. 2011 16:04, Zdroj:http://zpravy.idnes.cz/na-deti-v-pasech-se-staly-fronty-naposledy-zapisy-v-cesku-skoncily-10b-/domaci.aspx?c=A110630_154218_domaci_hv

¹¹⁸ Čl. 25, Směrnice Ministerstva vnitra č.j. MV – 108001-48/SC-2011 ze dne 13. 12. 2011

4. Evidence obyvatel

Informační systém evidence obyvatel je jedním z informačních systémů veřejné správy. Těchto informačních systémů veřejné správy je hned několik. Nejdříve si proto dovoluji objasnit některé základní pojmy týkající se této problematiky.

4.1 Informační systém

Pojem informačního systému byl použit v zákoně č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech. Dle tohoto zákona šlo o funkční celek zabezpečující cílevědomé a systematické shromažďování, zpracování, uchovávání a zpřístupňování informací.¹¹⁹ Tento zákon byl ovšem zrušen zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Informační systémy lze v české legislativě objevit pod různými názvy, jedná se např. o pojmy evidence, rejstřík, seznam, registr atd.¹²⁰

Pojem informačního systému je nyní zakotven v zákoně č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Vymezení pojmu je ovšem stanoveno pouze pro účely tohoto zákona, podle kterého pojmem informačního systému rozumíme funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost, která je prováděna správci, provozovateli a uživateli informačních systémů prostřednictvím technických a programových prostředků. Touto činností je myšleno získávání a poskytování informací, reprezentace informací daty, shromažďování, vyhodnocování a ukládání dat na hmotné nosiče a uchovávání, vyhledávání, úprava nebo pozměňování dat, jejich předávání, šíření, zpřístupňování, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace dat ukládaných na hmotných nosičích.¹²¹

4.2 Informační systém veřejné správy (ISVS)

Jak již bylo výše řečeno, informační systémy veřejné správy jsou upraveny zákonem č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně

---

¹¹⁹ § 4, Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech

¹²⁰ SMEJKAL, Vladimír a kol., *Právo informačních a telekomunikačních systémů*, Praha: C.H. Beck, 2004. s. 49

¹²¹ § 2 písm. a) a b), Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. ISVS jsou dle tohoto zákona souborem informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy.¹²² Tento základní právní předpis stanovuje právní rámec ISVS a jejich řízení a je prováděn vyhláškou č. 529/2006 Sb., o požadavcích na strukturu a obsah informační koncepce a provozní dokumentace a o požadavcích na řízení bezpečnosti a kvality informačních systémů veřejné správy (vyhláška o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy) a vyhláškou č. 530/2006 Sb., o postupech atestačních středisek při posuzování dlouhodobého řízení informačních systémů veřejné správy, které upřesňují řízení ISVS.¹²³

Tímto zákonem jsou stanoveny práva a povinnosti správců ISVS i dalších subjektů. Tyto práva a povinnosti souvisí s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem ISVS. Stejně tak je zákonem vymezena působnost Ministerstva vnitra, které na základě tohoto zákona působí jako ústřední správní úřad pro tvorbu a rozvoj informačních systémů veřejné správy.¹²⁴

Mezi informačními systémy veřejné správy najdeme také základní informační systémy veřejné správy. Jejich důležitost je spatřována v jejich společných znacích. Jde o prvotní evidence důležitých údajů, které jsou rozsáhle využívány při výkonu veřejné správy a moci a ke své činnosti je využívá většina ostatních ISVS.¹²⁵

Povaha informačního systému veřejné správy tedy vyplývá přímo z § 3 odst. 1 zákona o ISVS, nicméně i konkrétní informační systém může být v některém zákoně výslovně prohlášen za ISVS, přestože tato skutečnost vyplývá přímo ze zákona o ISVS. Právní předpisy tak různými způsoby upravují vedení ISVS. Příklady těchto způsobů uvádí Komentář MVČR¹²⁶:

---

¹²² § 3 odst. 1, Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

¹²³ Metodický pokyn MV ČR – *Řízení kvality informačních systémů veřejné správy*. Datum vydání 12. 5. 2009

¹²⁴ *Legislativa. Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/legislativa-zakon-c-365-2000-sb-o-informacnich-systemech-verejne-spravy.aspx>

¹²⁵ SMEJKAL, Vladimír a kol.. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. str. 227

¹²⁶ Komentář k zákonu č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, *Co je a co není informační systém veřejné správy.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/legislativa-zakon-c-365-2000-sb-o-informacnich-systemech-verejne-spravy.aspx>

- 1) Konkrétní informační systém je v příslušném právním předpisu výslovně označen za ISVS a zároveň právní předpis odkazuje na zákon o ISVS:

Příklad:

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 14 odst. 1:

„(1) Informační systém datových schránek je informačním systémem veřejné správy⁴), který obsahuje informace o datových schránkách a jejich uživatelích...“

Poznámka pod čarou č. 4:

„4) Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.“

- 2) Konkrétní registr/evidence/rejstřík/... (v názvu chybí pojem „informační systém“) je v příslušném právním předpisu označen jako ISVS a zároveň právní předpis odkazuje na zákon o ISVS:

Příklad:

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), § 60 odst. 1:

„(1) Živnostenský rejstřík je informačním systémem veřejné správy^{38c}), jehož správcem je Živnostenský úřad České republiky a provozovateli jsou obecní živnostenské úřady v rozsahu stanoveném odstavci 2 až 5 a krajské živnostenské úřady v rozsahu stanoveném odstavci 3 a 4.“

Poznámka pod čarou č. 38c:

“38c) Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 517/2002 Sb.“

- 3) Konkrétní IS/registr/databáze/evidence/... právní předpis označuje jako ISVS, na zákon o ISVS neodkazuje.

Příklad: Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 419 odst. 1:

„(1) Insolvenční rejstřík je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“).“

- 4) Informační systém veřejné správy není v právním předpise výslovně označen jako ISVS.

Příklad: Zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pohonných hmotách). § 6 odst. 1:

„(1) Ministerstvo vede evidenci čerpacích stanic. Evidence čerpacích stanic je neveřejná a je vedena v elektronické podobě; údaje z ní se zpřístupňují ostatním správním orgánům, a to v rozsahu nezbytném ke splnění účelu, k němuž jsou požadovány.“¹²⁷

Z výše uvedeného mohu konstatovat, že informačních systémů veřejné správy, které jsou spravovány jednotlivými orgány veřejné správy, je tedy hned několik a jsou různé především z hlediska významu nebo složitosti. Prostřednictvím těchto systémů je prováděna správa rozsáhlých agend, které obsahují velké množství dat, a proto je třeba, aby byly kladeny vysoké nároky na technické prostředky, jejichž prostřednictvím dochází k chodu těchto systémů. Jedním z těchto systémů je i informační systém evidence obyvatel.

4.3 Informační systém evidence obyvatel

4.3.1 Právní úprava informačního systému evidence obyvatel

V souvislosti s nedostatečnou úpravou této problematiky byl zákon č. 135/1982 Sb., o hlášení a evidenci pobytu občanů, spolu s jeho prováděcími předpisy zrušen a nahrazen zákonem č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a o rodných číslech a o změně některých zákonů (ZEO). Hlavní obsah návrhu nové právní úpravy spočíval především v:

- převodu výkonu činnosti v oblasti evidence občanů z agendy Policie ČR na „civilní“ úřady,
- rozšíření evidence o evidenci pobytu cizinců a osob, kterým byl na území ČR udělen azyl,
- upuštění od povinnosti přihlásit se k přechodnému pobytu,
- zajištění podmínek pro provoz IS evidence obyvatel a tedy zajištění ochrany údajům, které jsou v jeho souvislosti používány,

---

¹²⁷ Komentář k zákonu č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, *Co je a co není informační systém veřejné správy.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/legislativa-zakon-c-365-2000-sb-o-informacnich-systemech-verejne-spravy.aspx>

- stanovení předávání údajů z IS evidence obyvatel jiným orgánům státní správy,
- rozšíření působnosti Ministerstva vnitra o agendu rodných čísel,
- uplatnění správního řízení.¹²⁸

Informační systém evidence obyvatel je v současné době upraven zákonem č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a o rodných číslech a o změně některých zákonů (ZEO).

Tento zákon poskytuje komplexní úpravu problematiky evidence obyvatel.¹²⁹ V tomto právním předpise je výslovně stanoven pojem informační systém evidence obyvatel¹³⁰ a zároveň právní předpis odkazuje na § 3 odst. 1 zákona č. 365/2000 Sb. Stejně tak je jako správce tohoto informačního systému uvedeno Ministerstvo vnitra.¹³¹ Informační systém evidence obyvatel je jedním ze základních informačních systémů veřejné správy, jehož hlavní účel spočívá ve zpracování údajů o obyvatelích ČR.¹³²

Tento informační systém má sloužit svým oprávněným uživatelům jako základní centrální databanka, která uspokojí jejich požadavky a potřeby poskytnutím informací v požadovaném rozsahu.¹³³

Do informačního systému evidence obyvatel byla předána data, která pocházela z databáze Centrálního registru občanů, založeného v roce 1980 při příležitosti sčítání lidu, domů a bytů.¹³⁴

4.3.2 Údaje vedené v IS

Informační systém evidence obyvatel slouží k vedení údajů o *obyvatelích* České republiky, kterými ZEO myslí:

- Státní občany České republiky („občan“),
- Osoby, které pozbyly státní občanství České republiky,

¹²⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a o rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)

¹²⁹ Nález Ústavního soudu ČR, čj. Pl. ÚS 39/10-1, ze dne 8. 12. 2010

¹³⁰ § 3 odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹³¹ § 3 odst. 1 Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹³² *Informační systém evidence obyvatel.*, www.mvcr.cz, <http://www.mvcr.cz/clanek/informacni-system-evidence-obyvatel.aspx>

¹³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹³⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

- Cizince, kteří jsou matkou, otcem (jiným zákonným zástupcem), manželem, registrovaným partnerem nebo dítětem občana.¹³⁵

Údaje vedené o občanech¹³⁶:

- jméno (jména), příjmení, rodné příjmení,
- datum narození,
- pohlaví,
- místo a okres narození a u občana, který se narodil v cizině, místo a stát, kde se občan narodil,
- rodné číslo,
- státní občanství (více státních občanství),
- adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu, též adresa, na kterou mají být doručovány písemnosti podle zvláštního právního předpisu,
- počátek trvalého pobytu, popřípadě datum zrušení údaje o místě trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území ČR,
- zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům, jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo opatrovníka, nebylo-li mu přiděleno, vede se datum, místo a okres jeho narození a u opatrovníka, který se narodil v cizině, místo a stát, kde se narodil, a agendový identifikátor fyzické osoby, pokud opatrovníkovi byl přidělen,
- zákaz pobytu, místo zákazu pobytu a doba jeho trvání,
- jméno, popřípadě jména, příjmení a rodné číslo otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce; v případě, že jeden z rodičů nebo jiný zákonný zástupce nemá přiděleno rodné číslo, vede se jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození a agendový identifikátor fyzické osoby, pokud mu byl přidělen; je-li jiným zákonným zástupcem dítěte právnická osoba, vede se název a adresa sídla,
- rodinný stav, datum, místo a okres uzavření manželství, došlo-li k uzavření manželství mimo území České republiky, vede se místo a stát, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení manželství za

¹³⁵ § 1 odst. 1, 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹³⁶ § 3 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

neplatné, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neexistenci manželství, datum zániku manželství smrtí jednoho z manželů, nebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z manželů za mrtvého a den, který byl v pravomocném rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, anebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o rozvodu manželství,

- datum, místo a okres vzniku partnerství, došlo-li ke vzniku partnerství mimo území České republiky, vede se místo a stát, datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o neplatnosti nebo o neexistenci partnerství, datum zániku partnerství smrtí jednoho z partnerů, nebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z partnerů za mrtvého a den, který byl v pravomocném rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, anebo datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení partnerství,
- jméno, popřípadě jména, příjmení rodné číslo manžela nebo partnera; je-li manželem nebo partnerem fyzická osoba, která nemá přiděleno rodné číslo, vede se jméno, popřípadě jména, příjmení manžela a datum jeho narození a agendový identifikátor fyzické osoby, pokud mu byl přidělen,
- jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo dítěte; je-li dítě cizinec, který nemá přiděleno rodné číslo, vede se jméno, popřípadě jména, příjmení dítěte a datum jeho narození a agendový identifikátor fyzické osoby, pokud mu byl přidělen,
- osvojeném dítěti údaje v rozsahu:
  - stupeň osvojení
  - původní a nové jméno (jména), příjmení dítěte
  - původní a nové rodné číslo dítěte a agendou identifikátor fyzické osoby, pokud mu byl přidělen
  - datum, místo a okres narození (u dítěte, které bylo narozeno v cizině, místo a stát, kde se narodilo
  - jméno (jména), příjmení a rodná čísla (datum narození) osvojitelů
  - jméno (jména), příjmení a rodná čísla (datum narození) otce a matky (tyto údaje se nevedou, pokud se jedná o dítě narozené ženě

s trvalým pobytem v České republice, která porodila dítě a písemně požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem)

- datum nabytí právní moci rozhodnutí o osvojení nebo rozhodnutí o zrušení osvojení dítěte
- záznam o poskytnutí údajů,
- datum, místo a okres úmrtí (v případě úmrtí občana mimo území ČR- datum, místo a stát),
- den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, a datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého,
- den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den smrti, popřípadě jako den, který nepřežil, a datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého,
- agendový identifikátor fyzické osoby pro agendu evidence obyvatel,
- poznámky.

Údaje o cizincích:

- jméno (jména),
- příjmení,
- rodné číslo (datum narození)
- agendou identifikátor fyzické osoby pro agendu evidence obyvatel, pokud mu byl přidělen.

4.3.3 Orgány veřejné správy

Ze ZEO vyplývá, že výkon státní správy v oblasti evidence obyvatel je svěřen:

- Ministerstvu vnitra,
- Krajským úřadům,
- Obecním úřadům obcí s rozšířenou působností,
- Ohlašovným.¹³⁷

---

¹³⁷ § 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Ústavní soud vyslovil, že „*problematika evidence osob postrádá místní charakter, a proto zjevně nespadá do kategorie samostatné působnosti obce jako takové.*“¹³⁸ V případě orgánů územní samosprávy i zákon výslovně stanoví, že: „*působnosti stanovené krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, městským částem hlavního města Prahy, magistrátům územně členěných statutárních měst, úřadům městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a obecním úřadům podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.*“¹³⁹ I v souvislosti s výše zmíněným § 2 ZEO, který hovoří o výkonu státní správy, je třeba usuzovat, že materie evidence obyvatel spadá do oblasti přenesené působnosti.¹⁴⁰

1. Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci.¹⁴¹ Do okruhu jeho působnosti náleží mimo jiné a v souvislosti s touto prací zejména problematika jmen a příjmení, matrik, státního občanství, občanských průkazů, hlášení pobytu, evidence obyvatel a rodná čísla.¹⁴²

ZEO výslovně stanoví Ministerstvo vnitra správcem IS evidence obyvatel, jak již bylo výše řečeno.¹⁴³ Zákon taktéž stanoví pozici ministerstva jako uživatele údajů vedených v IS evidence obyvatel, pokud je to pro jeho výkon nutné.¹⁴⁴ V dalším případě je ministerstvo také zpracovatelem údajů potřebných k provedení úkolů stanovených zvláštním právním předpisem.¹⁴⁵ Zpracováním osobních údajů se myslí „*jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování,*

---

¹³⁸ Nález Ústavního soudu ČR, čj. Pl. ÚS 39/10-1, ze dne 8. 12. 2010

¹³⁹ § 22a, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁴⁰ Nález Ústavního soudu ČR, čj. Pl. ÚS 39/10-1, ze dne 8. 12. 2010

¹⁴¹ § 12, Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴² § 12 odst. 1 písm. b), Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴³ § 3 odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁴⁴ § 3 odst. 5, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁴⁵ § 3 odst. 6, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

*vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace.*¹⁴⁶

2. Krajský úřad

Jak již bylo výše řečeno, krajský úřad vykonává svou působnost v oblasti evidence obyvatel v přenesené působnosti. Působnost, která náleží krajským úřadům, vykonávají v hlavním městě Praze úřady městských částí určené Statutem hlavního města Prahy, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň magistráty těchto měst.¹⁴⁷ Krajský úřad zapisuje údaje o fyzických osobách v oblasti nabytí a pozbytí státního občanství v zákoně stanoveném rozsahu.¹⁴⁸

Stejně jako Ministerstvo vnitra je i kraj a krajský úřad uživatelem údajů z IS evidence obyvatel. Údaje, které takto získají, mohou využít, pouze pokud jsou nezbytné pro výkon jejich působnosti. Těmito údaji jsou údaje o občanech, kteří se přihlásili k trvalému pobytu ve správním obvodu příslušného krajského úřadu a dále údaje o obyvatelích v rozsahu zákonem stanoveném, vyjma údajů o osvojeném dítěti a údaje o záznamu o poskytnutí údajů.¹⁴⁹

3. Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Podle §4 odstavce 1 ZEO se působnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností vztahuje na zapisování údajů vedených v IS u občanů, kteří nabyli státního občanství, a to v rozsahu stanoveném zákonem.¹⁵⁰

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je taktéž uživatelem údajů o obyvatelích, a to ve stejném rozsahu jako úřad krajský¹⁵¹ Užívá-li obecní úřad obce s rozšířenou působností údaje z evidence obyvatel, lze je využít pouze, jsou-li nezbytné pro výkon jeho působnosti.¹⁵²

---

¹⁴⁶ § 4 písm. e), Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

¹⁴⁷ § 3a odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁴⁸ § 3a odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁴⁹ § 3a odst. 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁰ Údaje uvedené v §3 odst. 3 písmen k)-o), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵¹ Údaje uvedené v § 3, s výjimkou údajů podle § 3 odst. 3 písm. p) a q), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵² § 4 odst. 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že uživateli údajů IS evidence obyvatel je Ministerstvo vnitra a dále taktéž kraj a krajský úřad, obec a obecní úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností.¹⁵³

4. Ohlašovny

Jako ohlašovny jsou dle ZEO myšleny obecní úřady, v případě hlavního města Prahy a územních statutárních měst úřady městských částí nebo městských obvodů a v případě území vojenských újezdů újezdní úřady. Ohlašovny, stejně jako výše zmíněné orgány, jsou zákonem o evidenci obyvatel pověřeny výkonem státní správy.¹⁵⁴

Ohlašovna zapisuje údaje vedené v IS, které souvisí s problematikou trvalého pobytu.¹⁵⁵ Dále je v zákoně výslovně stanovena působnost obecního úřadu, v jehož správním obvodu má občan trvalý pobyt. Tento obecní úřad zapisuje údaje o zákazu pobytu, místu zákazu pobytu a době jeho trvání.¹⁵⁶ Uživatelem, v rozsahu stanoveném zákonem¹⁵⁷, označuje ZEO výslovně obec a obecní úřad¹⁵⁸, užívání údajů z IS evidence obyvatel se tedy nevztahuje na úřady újezdní.

4.3.4 Poskytování údajů

ZEO obsahuje i podmínky pro poskytování údajů z evidence obyvatel. Dle tohoto zákona jsou údaje poskytnuty na základě podání žádosti žadatelem o výdej údajů z evidence obyvatel. Údaje žadateli poskytuje:

- ministerstvo,
- krajský úřad,
- obecní úřad obce s rozšířenou působností,
- ohlašovna.¹⁵⁹

Tyto údaje jsou poskytovány obyvatelům starším 15 let na základě žádosti, která se podává ministerstvu, krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce

¹⁵³ § 3a odst. 2, § 4 odst. 2, § 5 odst. 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁴ § 2 písm. d), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁵ § 3 odst. 3 písm. g), h), § 5 odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁶ § 3 odst. 3 písm. j) a § 5 odst. 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁷ § 3 odst. 3 písm. p), q), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁸ § 5 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁵⁹ § 8 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

s rozšířenou působností elektronicky na formuláři¹⁶⁰ nebo prostřednictvím zpřístupněné datové schránky provozované na základě zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, a čísla elektronicky čitelného identifikačního dokladu.¹⁶¹ Žádost je možné podat také v listinné podobě¹⁶², takto podanou žádost je třeba opatřit úředně ověřeným podpisem. Pokud je ovšem žádost podepsána před orgánem, který je příslušný k převzetí takové žádosti, není vyžadováno úřední ověření podpisu. Posledním způsobem podání žádosti je podání osobní¹⁶³. Takovou žádost je možné učinit jak na ohlašovně, tak prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností, krajského úřadu, stejně tak i na ministerstvu. Žádost může být učiněna i prostřednictvím kontaktních míst veřejné správy podle zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Údaje pro jednoznačnou identifikaci obyvatele, o kterém mají být údaje poskytnuty¹⁶⁴:

- jméno (jména), příjmení, rodné příjmení,
- rodné číslo (případně datum narození),
- číslo elektronicky čitelného identifikačního dokladu umožňujícího elektronickou autentizaci pro informační systémy veřejné správy (pokud není žadatel držitelem takového dokladu, poskytne číslo svého jiného dokladu vydaného podle zvláštního právního předpisu),
- adresa místa pobytu.

Údaje jsou poskytovány v rozsahu nezbytně nutném a za podmínek stanovených zákonem.¹⁶⁵ Z evidence obyvatel jsou na základě výše zmiňované žádosti vydávány údaje vztahující se k osobě žadatele i k osobě jemu blízké. Osobou blízkou se v tomto případě myslí otec, matka, prarodiče, sourozenec, dítě, vnuk, manžel, partner.¹⁶⁶

---

¹⁶⁰ Formulář „Žádost o poskytnutí údajů z informačního systému“ je ke stažení na www.mvcr.cz, tento formulář je třeba opatřit zaručeným elektronickým podpisem.

¹⁶¹ § 8 odst. 4, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁶² § 8 odst. 6, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁶³ § 8 odst. 5, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁶⁴ § 8 odst. 7, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁶⁵ § 8 odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁶⁶ § 8 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Určité omezení ohledně poskytování údajů zákon taktéž zmiňuje. Údaje o osvojení dítěte v rozsahu stanoveném zákonem se sdělují žadateli pouze v případě, že dosáhl 18 let. Tyto údaje poskytuje pouze Ministerstvo vnitra a pouze do vlastních rukou žadatele.¹⁶⁷

Jak je tedy z výše rozebrané problematiky zřejmé, údaje zpracovávané a vedené v informačním systému evidence obyvatel neslouží pouze pro účely činnosti veřejné správy, ale také mohou být, za splnění určitých podmínek, poskytnuty pro potřeby veřejnosti.

Vytvořením informačních systémů, které rozvojem informačních technologií uchovávají zpracovávané a spravované údaje v elektronické podobě, došlo zajisté k zjednodušení manipulace s těmito údaji a zrychlení komunikace a prováděných úkonů mezi orgány veřejné správy.

---

¹⁶⁷ § 8 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

5. Rodná čísla

Rodná čísla získala na významu především s rozvojem informačních soustav, které začaly rodné číslo využívat jako základní a jednoznačný identifikátor osoby.¹⁶⁸ Smysl rodného čísla, jako jednoznačného identifikačního znaku osoby, tkví v tom, že jde o údaj, který je po celou dobu života neměnný a vylučuje případné komplikace plynoucí např. ze stejných příjmení a křestních jmen různých osob nebo z určité změny příjmení během života, kterou je například sňatek.¹⁶⁹ Údaj o datu narození fyzické osoby je konstantní údaj, je tedy neměnný. Tento údaj tvoří z velké části rodné číslo každé fyzické osoby, proto může být jejím identifikátorem.

V případě použití údajů jako je jméno a příjmení nebo místo trvalého pobytu a to jak samostatně, tak společně, často nejsou dostatečně splněny požadavky pro odlišení fyzických osob, ani praktičnost pro vyhledávání osob v nejrůznějších databázích. Účelem rodného čísla je tedy umožnit zjištění totožnosti osoby prostřednictvím jediného údaje.¹⁷⁰

Jelikož jsou stanoveny zákonné podmínky pro jeho přidělování fyzickým osobám, je rodné číslo v informačním systému jednoznačným a neměnným identifikátorem fyzické osoby, která tyto podmínky pro jeho přidělení splňuje.¹⁷¹

Problematika rodných čísel je, stejně jako informační systém evidence obyvatel, upravena v zákoně č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a změně některých zákonů (ZEO). Rodným číslem je v tomto zákoně věnována v části první hlava III.

Rodné číslo ovšem není pouhým identifikátorem dle ZEO. Rodné číslo je také osobním údajem¹⁷², a proto se na něj vztahuje právní úprava ochrany osobních údajů obsažená v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Z tohoto hlediska hovoří o rodném čísle také evropské právo, konkrétně Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se

---

¹⁶⁸ DOLEJŠ, Petr, *Malá úvaha nad rodnými čísly*, Bulletin Advokacie, ročník 1996, č. 9, str. 53

¹⁶⁹ DOLEJŠ, Petr, *Malá úvaha nad rodnými čísly*, Bulletin Advokacie, ročník 1996, č. 9, str. 53

¹⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 4 As 4/2008-95, ze dne 21. 1. 2009

¹⁷¹ § 13 odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁷² Osobním údajem se podle § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, rozumí: „*jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitého subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu*“

zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, která ho řadí do zvláštní kategorie osobních údajů. Jelikož je směrnice právním aktem evropského společenství, který je závazný pouze co do výsledku, přenechává způsob úpravy postupu při zpracování takového údaje výhradně členskému státu.

5.1 Historie

Jak je zřejmé již z kapitol uvedených výše, prokazování totožnosti fyzických osob a vedení údajů o obyvatelích prošlo dlouhodobým procesem. „*Nejstarším způsobem zjišťování a prokazování totožnosti byla pomoc svědků. Občanská společnost formující se v průběhu 19. století si však začala vyžadovat nové přesnější způsoby prokazování totožnosti, takže se začala postupně prokazovat veřejnými listinami. Sloužily k tomu listiny, o nichž bylo možné důvodně předpokládat, že je může předložit jen osoba, o kterou se jedná (např. křestní list, domovský list) nebo listinami, které obsahovaly popis osoby (např. zbrojní pas, pracovní nebo čelední knížky) nebo které začaly být opatřovány fotografií (např. průkaz státního zaměstnance pro slevy na železnicích, cestovní pas).*“¹⁷³ Postupem času byl tedy kladen důraz na přesnou identifikaci osoby, ke které docházelo především díky informacím, které vypovídaly o datu a místě narození fyzické osoby a které byly zapisovány do průkazů, u nichž se předpokládalo, že budou předkládány pouze jejich vlastníkem.

Účel rodného čísla tedy dříve splňovalo například číslo pracovního průkazu, které bylo zavedeno zákonem č. 29/1946 Sb., kterým se zavádějí pracovní průkazy. Toto číslo se skládalo z prvního šestičíslí, které bylo výrazem data narození držitele pracovního průkazu, na něž navazovala koncovka, která vyjadřovala místo narození. Tato informace byla zjistitelná díky sériovým číslům, která byla přidělena určité oblasti (001-399 pro osoby narozené v Čechách, 401-699 pro Moravu a Slezsko, 701-949 pro Slovensko, 951-999 pro cizinu).¹⁷⁴ Znamená to tedy, že již tehdy mělo číslo, které bylo unikátním identifikátorem fyzické osoby, jíž bylo přiděleno, v zásadě stejnou strukturu jako rodné číslo, které známe dnes.

---

¹⁷³ SCHELLE, Karel, ŠMÍD, Vladimír, *Rodné číslo v informačních systémech*, Právní rádce, ročník 2004, č. 11, str. 44

¹⁷⁴ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 428

Zákonem č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech, bylo toto číslo pracovního průkazu převzato pro účely občanských průkazů. Následně v roce 1953 došlo díky úpravě ve vyhlášce Ministerstva národní bezpečnosti č. 240/1953 Ú.I. k rozlišení mezi číslem občanského průkazu, jako jeho výrobním číslem a dřívějším číslem, které bylo nazváno číslem rodným. Toto číslo bylo do občanského průkazu zapisováno zejména pro účely důchodového pojištění. K přidělení rodného čísla tedy docházelo až v souvislosti s vydáním občanského průkazu, který byl fyzické osobě vydán po dovršení věku 15 let. V roce 1969 byla agenda rodných čísel převedena na Federální statistický úřad. V této době byla také podoba rodného čísla upravena do takové, kterou známe dnes, a současně bylo rodné číslo přiděleno všem občanům, kteří se narodili po 1. lednu 1954.¹⁷⁵

5.2 Struktura rodného čísla

Podoba rodných čísel, přidělených fyzickým osobám narozených od roku 1954 se tedy nezměnila. Podle nynější právní úpravy má tedy rodné číslo zákonem předepsanou strukturu¹⁷⁶. Jedná se o desetimístné číslo, které je složené z šesti číslic před lomítkem a čtyř číslic za lomítkem. Prvním dvojčíslím jsou poslední dvě dvojčíslí roku narození, druhé dvojčíslí vyjadřuje měsíc narození a třetí dvojčíslí den narození. V případě druhého dvojčíslí, tedy vyjádření měsíce narození fyzické osoby, se toto dvojčíslí navyšuje u žen o 50. Existuje také mechanismus, ke kterému se přikročí tehdy, pokud jsou v daný den vyčerpána všechna rodná čísla, tedy možné koncovky. V takovém případě se přidělí takové rodné číslo, které je vytvořeno pomocí navýšení druhého dvojčíslí (měsíce narození) u mužů o 20 a u žen o 70.¹⁷⁷

Koncovku rodného čísla tvoří čtyřčíslí za lomítkem. Jedná se o odlišení jednotlivých osob narozených v tom samém dni. Prvními třemi čísly koncovky se myslí pořadové číslo narození v daný den. V nynější struktuře za nimi následuje číslo čtvrté, které je číslicí kontrolní.¹⁷⁸ V rodných číslech osob narozených před rokem 1954 tuto koncovou číslici nenajdeme. Jak bylo výše řečeno, tato rodná čísla byla pouze devítimístná. Byla tedy zkrácená o tuto kontrolní číslici.

¹⁷⁵ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 428

¹⁷⁶ § 13 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁷⁷ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 428

¹⁷⁸ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 428

Zákon také stanovuje podmínku dělitelnosti rodného čísla 11 beze zbytku.¹⁷⁹ Jedná se v zásadě o princip tvorby a ověřování správnosti rodného čísla. Je nutné, aby rodné číslo bez lomítka, jako desetimístná číslice, bylo dělitelné jedenácti beze zbytku. Tento princip tedy rozhodně není složité prozkoušet si byt' jen s kalkulačkou v ruce. V případě rodných čísel přidělovaných před rokem 1954 tento princip dělitelnosti neplatí¹⁸⁰, přestože mají stejnou strukturu jako nynější rodná čísla.

Výše zmíněné postupy by měly zajistit zákonnou podmínku, která stanoví každé osobě přidělit jen jedno rodné číslo a každé rodné číslo přidělit jen jednou a jen jedné osobě.¹⁸¹ I přes zajištění těchto postupů a podmínek, je možné nalézt duplicit i triplicit.¹⁸²

5.3 Nakládání s rodným číslem

Nakládání s rodným číslem se dle zákona rozumí *užívání* rodného čísla nebo rozhodování o jeho *využívání* v mezích stanovených zákonem. Toto oprávnění má nositel rodného čísla, tedy osoba, které bylo rodné číslo přiděleno, nebo jeho zákonný zástupce.¹⁸³ Výše zmíněné zákonné ustanovení pracuje s pojmy užívání a využívání, které podřazuje pod obecnější pojem nakládání s rodným číslem.

5.3.1 Užívání rodného čísla

Užíváním rodného čísla se myslí takové používání, které není využíváním. Jedná se o nahodilé, nesystematické užívání rodného čísla. K tomu má oprávnění jak nositel rodného čísla, tak ten, kdo k takovému užívání dostal od nositele souhlas. Jiné podmínky není třeba splnit.¹⁸⁴

5.3.2 Využívání rodného čísla

Jinak je to s využíváním rodného čísla. Využíváním rodného čísla se dle zákona myslí shromažďování, vedení nebo zpracování jiným způsobem¹⁸⁵. S využíváním se lze ovšem setkat i v případě úpravy osobních údajů, a to v již výše

¹⁷⁹ § 13 odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁸⁰ § 13 odst. 4, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁸¹ § 13 odst. 6 a 7, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁸² KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 429

¹⁸³ § 13 odst. 9, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁸⁴ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 429

¹⁸⁵ § 13a písm. g), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

zmíněné Směrnici, podle níž je zpracováním osobních údajů: „*jakýkoli úkon nebo soubor úkonů s osobními údaji, které jsou prováděny pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromažďování, zaznamenávání, uspořádávání, uchovávání, přizpůsobování nebo pozměňování, vyhledávání, konzultace, použití, sdělení prostřednictvím přenosu, šíření nebo jakékoli jiné zpřístupnění, srovnání či kombinování, jakož i blokování, výmaz nebo likvidace*“¹⁸⁶ Srovnáním těchto definic a porovnáním pojmů využívání rodného čísla a zpracování osobních údajů, lze dojít k závěru, že přestože je struktura a úprava odlišná, významově se tyto pojmy v zásadě neliší.¹⁸⁷ Využíváním rodného čísla se mimo jiné rozumí také využívání „*jakékoliv kombinace čísel vyjadřující den, měsíc, rok narození a třímístnou nebo čtyřmístnou koncovku rodného čísla, z níž je možné dovést identifikaci fyzické osoby.*“¹⁸⁸

Zákon mimo jiné stanoví podmínky¹⁸⁹, ve kterých lze rodná čísla využívat. Samozřejmě je možné využívat rodné číslo se souhlasem jeho nositele nebo nositelova zákonného zástupce. V tomto případě se jedná o projev autonomie vůle. ZEO blíže nespecifikuje podobu souhlasu s využíváním rodného čísla. Na základě výše uvedeného porovnání pojmů využívání rodného čísla a zpracování osobních údajů, lze náležitosti souhlasu se zpracováním osobních údajů vztáhnout i na souhlas s využitím rodného čísla. Náležitostmi souhlasu s využíváním rodného čísla tedy bude svobodný a vědomý projev vůle, dle § 4 písmene n) zákona o ochraně osobních údajů a podle § 5 odstavce 4 zákona o ochraně osobních údajů také informovaný a prokazatelný projev vůle.¹⁹⁰

Rodné číslo mohou v rámci své působnosti a činnosti využívat i ministerstva, jiné správní úřady, orgány pověřené výkonem státní správy a soudy. V souladu se svou činností mohou využívat rodná čísla i notáři a to pro potřebu vedení Centrální evidence závětí.

Poslední zákonnou podmínkou je využívání rodného čísla, pokud tak stanoví zvláštní zákon. V tomto případě je potřeba, aby došlo k výslovnému stanovení, že se k dané činnosti rodného čísla použije. Stává se tak především v případě identifikace

---

¹⁸⁶ Čl. 2 písm. b), Směrnice 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

¹⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 5 As 70/2009-69, ze dne 27. 10. 2010

¹⁸⁸ § 13c odst. 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁸⁹ § 13c odst. 1 písm. a)-c), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁹⁰ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 432, 433

smluvních stran.¹⁹¹ Příkladem může být oprávnění pojistitele, která mu vznikají při uzavírání a změně pojistné smlouvy. Jedná se o oprávnění zabezpečit identifikaci pojistníka, pojištěného a oprávněné osoby a také vést jejich identifikační údaje, mezi které patří také rodné číslo nebo datum narození, ve své evidenci.¹⁹²

5.4 Přidělování rodného čísla

Výklad tohoto pojmu je k nalezení také v zákoně. Přidělením rodného čísla se rozumí především „výběr rodného čísla ze sestavy a jeho individuální přiřazení fyzické osobě výdejovým místem“¹⁹³. K přidělování rodného čísla, jako jedinečného identifikátoru fyzické osoby, dochází dvěma způsoby, z moci úřední a na základě žádosti.

5.4.1 Přidělení z moci úřední

Z moci úřední se rodné číslo přiděluje prostřednictvím výdejového místa¹⁹⁴:

1. fyzické osobě při narození nebo osvojení,
2. občanu, který rodné číslo dosud neměl,
3. cizinci s povolením k pobytu na území ČR, podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
4. cizinci, kterému byla na území ČR udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany, podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů.

5.4.2 Přidělení na základě žádosti

Rodné číslo je přiděleno na základě žádosti¹⁹⁵:

1. cizinci, který o přidělení rodného čísla požádal pro splnění podmínek podle zvláštních právních předpisů
2. fyzické osobě, pro kterou o přidělení rodného čísla požádala Česká správa sociálního zabezpečení nebo okresní správa sociálního zabezpečení podle zvláštního právního předpisu,

---

¹⁹¹ KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, str. 432

¹⁹² § 4 odst. 2 písm. a), Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě

¹⁹³ § 13a písm. c), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁹⁴ § 16 písm. a)-d), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁹⁵ § 16 písm. e), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

která musí obsahovat¹⁹⁶:

1. jméno (jména), příjmení, jejich změny,
2. rodné příjmení,
3. den, měsíc a rok narození,
4. místo a okres narození; narodila-li se fyzická osoba v cizině, pak místo narození a stát, na jehož území se narodila,
5. pohlaví,
6. státní občanství.

Žádost je podávána obligatorně v písemné formě a musí být náležitě odůvodněná. Je třeba podat žádost sepsanou v českém jazyce, případně pokud tomu tak není, ji opatřit úředně ověřeným překladem. Pokud žádost není podepsána před zaměstnancem výdejového místa, nebo pokud o přidělení rodného čísla nezažádá Česká správa sociálního zabezpečení nebo okresní správa sociálního zabezpečení, je nutností opatřit žádost úředně ověřeným podpisem žadatele.¹⁹⁷ Žádost je třeba opatřit také připojením kopie dokladu o datu a místě narození a státním občanství, jedná-li se o cizojazyčné doklady, předkládají se opět tyto doklady s úředním překladem. Je-li žadatelem Česká správa sociálního zabezpečení nebo okresní správa sociálního zabezpečení přikládá v případě cizojazyčných dokladů vlastní překlad a navíc k žádosti připojuje adresu pro doručování fyzické osoby, pro niž je o přidělení rodného čísla žádáno. V tomto případě je také ministerstvem sděleno přidělené rodné číslo a doručen doklad o přiděleném rodném čísle přímo fyzické osobě, pro kterou bylo o přidělení rodného čísla žádáno.¹⁹⁸

5.4.3 Výdejová místa

Výdejová místa¹⁹⁹ přidělují rodná čísla, dle výše zmíněných postupů. Těmito výdejovými místy, kterým rodná čísla předává Ministerstvo vnitra, jsou:

1. matriční úřad,
2. zvláštní matrika,
3. Policie ČR,
4. Ministerstvo vnitra.

---

¹⁹⁶ § 17a odst. 2 písm. a)-f), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁹⁷ § 17a odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁹⁸ § 17a odst. 4 a 5, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

¹⁹⁹ § 14, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Narodí-li se fyzická osoba na území České republiky, je jí rodné číslo přiděleno prostřednictvím matričního úřadu. Občanům, kteří se narodí na území jiného státu, jsou přidělena rodná čísla zvláštní matrikou²⁰⁰. Cizincům s povolením k pobytu na území ČR, která jim byla vydána Policií ČR, přiděluje rodná čísla právě Policie ČR. V případě Ministerstva vnitra se jedná o rozšířenější okruh případů v souvislosti s přidělováním rodného čísla. Ministerstvo vnitra přiděluje rodná čísla:

1. obyvatelům, kteří nespádají do skupiny zmíněné v předcházejícím odstavci,
2. cizincům, kteří žádají o přidělení rodného čísla po splnění podmínek podle zvláštních právních předpisů, například podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a doplnění některých souvisejících zákonů,
3. fyzickým osobám, o jejichž přidělení rodného čísla žádala Česká správa sociálního zabezpečení nebo okresní správa sociálního zabezpečení, o čemž je pojednáno výše
4. cizincům, kteří na území ČR získali mezinárodní azyl/doplňkovou ochranu, dle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu,
5. cizincům s povolení k pobytu na území ČR, kterým Ministerstvo vnitra na základě zákona č. 326/1999, o pobytu cizinců na území ČR, toto povolení vydalo,
6. pro potřeby Policie ČR, celní správy a zpravodajských služeb podle zvláštních právních předpisů.

5.5 Osvědčování

Po přidělení rodného čísla dochází k potvrzení této skutečnosti a to vydáním dokladu o rodném čísle. Takovým dokladem o přiděleném rodném²⁰¹ čísle je:

1. rodný list, oddací list, doklad o partnerství nebo úmrtní list, na kterém je rodné číslo jeho nositele uvedeno,
2. doklad o přiděleném rodném čísle, jež je vydáno a potvrzeno výdejovým místem, které rodné číslo přidělilo (doklad o přiděleném rodném čísle vydaný Českou správou sociálního zabezpečení před 1. lednem 2003),
3. občanský průkaz,

---

²⁰⁰ Výjimku tvoří případy, kdy k matriční události došlo před 1. lednem 1950, a v případě, že tato událost byla zapsaná do matriční knihy podle tehdejších platných právních předpisů, a tu nyní vede matriční úřad na území ČR.

²⁰¹ § 15 písm. a)-f), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

4. cestovní doklad, je-li v něm uvedeno rodné číslo,
5. průkaz o povolení pobytu cizince, potvrzení o přechodném pobytu na území ČR občana EU, průkaz o pobytu rodinného příslušníka občana EU, průkaz o povolení k trvalému pobytu občana EU,
6. průkaz o povolení k pobytu azylanta nebo průkaz oprávnění k pobytu osoby požívající doplňkové ochrany.

K osvědčování rodného čísla dojde v případě, kdy nositel rodného čísla nemůže žádným z výše uvedených dokladů prokázat přidělení rodného čísla.²⁰² Osvědčováním rodného čísla se rozumí „*soubor činností vedoucí k vydání dokladu o rodném čísle, kterým se potvrzuje, že nositeli rodného čísla bylo rodné číslo přiděleno.*“²⁰³ Osvědčení rodného čísla je jedním z úkonů správních orgánů a bude se na něj vztahovat část čtvrtá zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.²⁰⁴ Osvědčování rodného čísla se uskutečňuje na základě žádosti nositele rodného čísla, která splňuje zákonem stanovené náležitosti²⁰⁵ a která se podává u Ministerstva vnitra²⁰⁶. To pak prověří správnost postupu výdejového místa a s v rámci vzájemné spolupráce dojdou k závěru, že rodné číslo přiděleno nebylo, že došlo k přidělení rodného čísla, o jehož ověření se jedná, nebo že došlo k přidělení jiného rodného čísla.²⁰⁷ V posledních dvou případech Ministerstvo vnitra následně vydá doklad o přidělení rodného čísla a osvědčí, kým a kdy bylo přiděleno, a doklad o rodném čísle zašle žadateli o osvědčení do vlastních rukou.²⁰⁸

5.6 Ověřování

Ověřením rodných čísel se rozumí „*činnost vedoucí k vydání dokladu, že nositeli rodného čísla bylo přiděleno správné rodné číslo nebo chybné nebo duplicitní číslo.*“²⁰⁹ K ověření rodného čísla dochází na základě žádosti, a to v případech kdy dojde ke zjištění nesrovnalostí rodného čísla nebo k pochybnostem o jeho jedinečnosti. Tuto žádost je oprávněna podat fyzická osoba, jež je nositelem

²⁰² § 17c odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²⁰³ § 13a písm. e), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²⁰⁴ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád: komentář*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011, str. 564

²⁰⁵ § 17c odst. 2 písm. a)-f), a odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²⁰⁶ § 17c odst. 1, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²⁰⁷ § 17c odst. 4 písm. a)-c), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²⁰⁸ § 17c odst. 4 a 5, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²⁰⁹ § 13a písm. d), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

rodného čísla, nebo její zákonný zástupce. Náležitostmi²¹⁰ žádosti o ověření rodného čísla jsou:

1. jméno (jména), příjmení, datum narození, místo a okres narození nositele rodného čísla, o jehož ověření je žádáno (narodil-li se v cizině místo narození a stát, na jehož území se narodil),
2. označení výdejového místa, jež přidělilo nositeli rodné číslo, o jehož ověření je žádáno (je-li toto místo známo)
3. vyličení skutečností, pro které je žádáno o ověření rodného čísla,
4. adresu místa trvalého (jiného) pobytu nebo bydliště v cizině nositele rodného čísla, o jehož ověření je žádáno (v případě podání žádosti zákonným zástupcem se uvede jméno, jména, příjmení a adresa místa trvalého nebo jiného pobytu nebo bydliště v cizině zákonného zástupce nositele rodného čísla),
5. datum, kdy byla žádost sepsána,
6. podpis žadatele o ověření (tedy nositele rodného čísla nebo jeho zákonného zástupce).

Po splnění těchto obsahových náležitostí je k žádosti nutné připojit kopii rodného listu nositele ověřovaného rodného čísla, případně jiný doklad o datu a místě narození, a dále kopii občanského průkazu nebo cestovního dokladu nositele ověřovaného rodného čísla nebo jeho zákonného zástupce.²¹¹

Ministerstvo vnitra ověří všechny jemu sdělené skutečnosti a na základě svého šetření a ve spolupráci s výdejovým místem oznámí žadateli o ověření rodného čísla, že:

1. je rodné číslo správné,
2. bylo přiděleno chybné rodné číslo,
3. bylo rodné číslo současně přiděleno jinému nositeli rodného čísla.²¹²

Tyto skutečnosti se žadateli o ověření zasílají do vlastních rukou.²¹³

5.6.1 Změna rodného čísla

Pokud se při ověřování rodného čísla zjistí vydání chybného rodného čísla nebo rodného čísla duplicitního, provede se zákonná změna rodného čísla.²¹⁴ Není-li

²¹⁰ § 17b odst. 1 písm. a)-f), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹¹ § 17b odst. 2, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹² § 17b odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹³ § 17b odst. 4, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

tedy rodné číslo jedinečné nebo je-li chybné, změní Ministerstvo vnitra rodné číslo a tento svůj krok oznámí žadateli o ověření rodného čísla a v případě duplicity i zjištěnému nositeli duplicitního rodného čísla.²¹⁵

V případě změny rodného čísla tedy dochází k přidělení rodného čísla nového. Kromě výše uvedených případů se tak děje i v situacích, jako je osvojení nebo změna pohlaví.²¹⁶ Změnu rodné čísla provádí to výdejové místo, které přidělilo původní rodné číslo jeho nositeli. Ministerstvo vnitra provádí změnu v případech změn rodných čísel, která byla vydána před účinností stávajícího zákona.²¹⁷

Změna rodného čísla je zajisté markantní změnou v životě jeho nositele. Zákon stanoví tyto výjimky²¹⁸ z důvodů pro změnu rodného čísla:

A)

1. Fyzická osoba užívá namísto rodného čísla desetimístné nebo devítimístné číslo, jenž odpovídá datu jejího narození, o kterém vznikly pochybnosti, že jeho číselná podoba byla vytvořena nesprávným přepisem rodného čísla provedeným orgány veřejné moci do osobních nebo úředních dokladů a dalších listin.
2. Neprokáže se, že užívané číslo je rodným číslem jiné fyzické osoby.
3. Fyzická osoba písemně prohlásí, že nežádá provedení změny užívaného čísla na nové rodné číslo.

B)

1. Dvě a více fyzických osob téhož pohlaví, které se narodily téhož dne, měsíce a roku téže matce, užívá namísto přiděleného rodného čísla devítimístné nebo desetimístné číslo, které odpovídá datu jejich narození, a jehož číselná podoba byla vytvořena nesprávným přepisem rodného čísla do osobních a úředních dokladů a dalších listin, provedeným orgány veřejné moci vzájemnou záměnou rodných čísel těchto fyzických osob.
2. Každá z fyzických osob písemně prohlásí, že nežádá provedení změny užívaného čísla na nové rodné číslo.

---

²¹⁴ § 13a písm. d), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹⁵ § 17b odst. 3, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹⁶ § 17 odst. 2 písm. c) a d), Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹⁷ § 17 odst. 7, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²¹⁸ § 17 odst. 3 písm. a)-b) a odst. 6, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Pro to, aby bylo zachováno používání stávající číselné kombinace a nebyla provedena změna rodného čísla, je třeba, aby byly dodrženy všechny podmínky současně.²¹⁹ „Rodné číslo je v souladu se zákonem o evidenci obyvatel užíváno jako identifikační údaj nejen ve vztahu k orgánům státu (§ 13c odst. 1 ZEO), ale i v soukromoprávních vztazích fyzických osob (§ 13c odst. 2 ZEO). Je běžnou praxí, že rodné číslo identifikuje osobu v soukromoprávních vztazích (např. smlouvy uzavírané s bankami nebo pojišťovnami), v případě změny rodného čísla by bylo nutné v souladu s uzavřenými smlouvami přistoupit k nutným opatřením v mnoha oblastech právního života fyzické osoby.“²²⁰ Přestože jsou splněny zákonem stanovené podmínky, z výše uvedeného je zřejmé, že není vždy nutné trvat na změně rodného čísla, pokud by to znamenalo výrazný zásah do života nositele rodného čísla.

5.7 Registr rodných čísel

Registr rodných čísel je jedním z informačních systémů veřejné správy, o jejichž funkci a principech je pojednáno v předchozí kapitole. Správcem a zpracovatelem tohoto registru je Ministerstvo vnitra. Tento informační systém je veden nejen pro účely, jež jsou popisovány výše, tedy přidělování, ověřování, osvědčování rodného čísla, případně provádění jeho změn. V registru jsou vedena²²¹:

1. určená rodná čísla,
2. přidělená rodná čísla,
3. aktuálně nepřidělená určená rodná čísla.

Tímto způsobem evidovaná rodná čísla jsou vedena jako „neukončený, nepřetržitě funkčně přístupný přehled dat s výlučnou informační hodnotou“²²² Tento přehled tedy slouží k výše zmíněným postupům na úseku rodných čísel, čímž je myšleno přidělování rodných čísel, jejich ověřování, a pokud dojde ke zjištění přidělení chybného rodného čísla, pak k odstranění těchto nedostatků.

„Nastane-li situace, kdy se do rozporu dostal obsah veřejné listiny a informace zjištěné z registru rodných čísel, který má výlučnou informační hodnotu, pak tyto údaje mají ze zákona přednost před údaji pocházejícími z jiných zdrojů,

²¹⁹ GRONWALD TOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, 2009, str. 437

²²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 4 Aps 2/2008 – 87, ze dne 30. 1. 2009

²²¹ § 13b odst. 5, Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

²²² Rozsudek Nejvyššího správního soudu, 4 As 4/2008-95, ze dne 21. 1. 2009

včetně veřejných listin. Proto je v této situaci nezbytné vycházet z údajů zjištěných v registru s výlučnou informační hodnotou sdělených Ministerstvem vnitra, které jediné je oprávněno ověřovat správnost rodných čísel.²²³ Údaje, jež jsou obsaženy v registru rodných čísel, mají tedy výlučnou informační hodnotu. Důsledkem toho je fakt, že těmto údajům dává zákon přednost před údaji pocházejícími z jiných zdrojů, byť by se jednalo o údaje z veřejné listiny, u kterých je předpokládána jejich pravost.

Součástí registru rodných čísel jsou mimo jiné také ‚soutisové lístky‘, jež jsou archivními záznamy o přidělení rodných čísel fyzickým osobám narozeným před 31. 12. 1968.²²⁴

Díky registru rodných čísel lze ověřit skutečnost, že rodné číslo, které je zde evidováno, je právě rodným číslem fyzické osoby, která je v registru pod tímto číslem vedena. ZEO tedy určuje jakousi datovou základnu s výlučnou informační hodnotou a potvrzuje tím význam rodného čísla jako jedinečného identifikátoru fyzické osoby.²²⁵ Rodné číslo je tedy nejdůležitějším identifikátorem fyzické osoby, který je využíván ve všedních situacích. Jednoduchý systém tvoření a přidělování rodných čísel fyzickým osobám prozatím nejeví zásadní problémy a možná proto právě nemá rodné číslo potřebu změny své struktury.

---

²²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 4 As 4/2009-95, ze dne 21. 1. 2009

²²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 6 Aps 4/2007-65, ze dne 26. 11. 2008

²²⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 4 As 4/2009-95, ze dne 21. 1. 2009

6. Závěr

Téma, které jsem si vybrala ke zpracování ve své diplomové práci, se mi jeví jako velmi zajímavé. Nejedná se totiž o pojmy, která by každá osoba nepoužívala běžně. Právě naopak. Osobní doklady, případně rodná čísla jsou používány ve více či méně všedních situacích, které člověka téměř denně potkají. A přestože je možné se domnívat, že jsou všechny informace vztahující se k této oblasti obecně známé, nemusí tomu tak vždy být. Vzhledem ke zvyšování nároků na bezpečnost údajů vedených v těchto dokladech je logické, že bude docházet k stálému zdokonalování systému vedení těchto údajů, jejich zpracovávání a zveřejňování.

Důsledkem elektronizace a propojení systémů a využitím technologických postupů je zcela jistě zajištěno urychlení činnosti orgánů veřejné správy v této oblasti. Výhodou také je, jak již bylo v práci zmíněno, odpadnutí některých úkonů potřebných k provedení občana při komunikaci s orgány veřejné správy.

Ve své práci jsem se snažila přehledně shrnout vývoj právní úpravy na úseku osobních dokladů. Cílem bylo zaměřit se na novou podobu osobních dokladů, jejichž vydávání již probíhá a postupem času a vypršením doby platnosti stávajících osobních dokladů by tato výměna měla proběhnout u každého občana. Jak elektronický občanský průkaz, tak cestovní doklad se strojově čitelnými údaji a s nosičem biometrických dat, by měl především sloužit ke zvýšení bezpečnosti uložených údajů a znemožnění paděláních těchto dokladů. Elektronický občanský průkaz je novým typem občanského průkazu, jehož jedna z variant, kterou si může občan zvolit, obsahuje kontaktní elektronický čip. Dnes zatím tyto čipy nesou pouze číslo občanského průkazu případně elektronický podpis jeho držitele. Do budoucna ovšem tento čip může sloužit jako datová základna pro údaje, které jsou vedeny v dalších průkazech, jako je například řidičský průkaz.

V kapitole cestovních dokladů jsem se více zabývala problematikou biometrie jako metody ověřování identity fyzických osob, která vychází z rozpoznávání jedinečných biologických charakteristik každého člověka. Přestože se tato metoda používá především v oboru kriminalistiky její využití i v jiných oblastech není vyloučeno, právě naopak může přispět k jejich zdokonalení. Využívání této metody při vydávání cestovních dokladů s biometrickými daty by mělo sloužit mimo jiné taktéž ke zvýšení bezpečnosti zpracovávaných údajů a třeba i k urychlení odbavování při cestování. Oba typy výše zmíněných osobních dokladů je možné použít

k cestování do členských států Evropské unie i do Schengenského prostoru, o čemž je v práci taktéž pojednáváno. Stejně tak, jak již bylo v práci mnohokrát napsáno, výhodu uchovávání dat prostřednictvím elektronických systémů vidím v urychlení celého procesu na úseku vydávání osobních dokladů a k zamezení vydávání duplicit těchto osobních dokladů.

Další kapitolu své práce jsem věnovala informačnímu systému evidence obyvatel, který slouží především ke zpracovávání, shromažďování, uchovávání a přenos údajů o obyvatelích České republiky. Tento systém je vzhledem k technologickým postupům a elektronizaci systémů propojen s jinými systémy, nebo také registry či evidencemi, čímž by mělo opět docházet k urychlení procesů při činnostech orgánů veřejné správy a k úsporám ve veřejné správě. Údaje vedené v těchto systémech slouží nejen pro potřeby veřejné správy, ale i pro potřeby veřejnosti. Problematika evidence obyvatel není častým tématem pro zpracování v literatuře, proto jsem v této části své práce vycházela především z právní úpravy tohoto informačního systému veřejné správy.

V poslední kapitole své práce jsem se zaměřila na rodné číslo. To jako jedinečný identifikátor fyzické osoby, která je jeho nositelem, již po desítky let v zásadě nezměnilo svou strukturu. Tento jednoduše složený číselný kód, běžně používaný a typický pro každého z nás, je tak zřejmě fungujícím systémem, který prozatím nepotřebuje změn. Opět jsem vycházela především z právní úpravy, která pro problematiku rodných čísel není právní úpravou samostatnou, nicméně je upravena společně s evidencí obyvatel.

Vzhledem k našemu členství v Evropské unii není vyloučeno, že bude postupně docházet k harmonizaci právních úprav jednotlivých členských států Evropské unie v oblastech zpracovaných v této práci. To by nejen pro držitele osobních dokladů a uživatele údajů z informačních systémů veřejné správy mohlo znamenat ulehčení provádění určitých úkonů ne pouze na vnitrostátní úrovni, ale i na té mezistátní.

Přestože jsem se obávala nedostatku literatury, která by mi mohla pomoci při zpracování diplomové práce, vytyčila jsem si v úvodu určité cíle, které jsem se snažila naplnit. I přes své obavy jsem shledala témata, kterým je má práce věnována, jako zajímavá a jejich zpracování pro mě přínosné. Dovolím si konstatovat, že by si do budoucna některá z nich zasloužila podrobnější zpracování.

Prostudováním a rozebráním současné i tehdejší právní úpravy, zaměřením se na nové typy osobních dokladů a věnováním pozornosti evidenci obyvatel a rodným číslům jsem se snažila vytvořit ucelený dokument, jehož jednotlivé kapitoly by byly logicky propojeny. Na závěr lze tedy doufat, že se mnou stanovené cíle povedlo splnit.

Resumé

My thesis is divided into several fundamental chapters and starts with my reasons to choose this topic. The thesis is focused on issues of Identity cards, passports, the registry of residents and personal identification numbers. In first two chapters I outlined the emergence of legal regulation of personal identification documents such as identification cards and passport followed by analysis of current legal regulation. The focus on new types of personal identification documents, methods and advantages of data processing are distinct features of this thesis. Along with the Czech Republic membership in EU, importance of European citizenship and related EU citizens` rights and duties are also emphasized.

Next part of the thesis is dedicated to information system of registry of residents as one of the public administration IS where important data of the Czech Republic residents are processed and registered. The issues of possible use of these data in the field of public administration as well as for public needs are mentioned there.

The subject of the last part of the thesis takes care of personal identification number`s issues that are unique to each individual with emphasis legal regulation and structure.

I conclude with the summary and evaluation of the knowledge that I had acquired in the course of work on my thesis.

Seznam pramenů:

LITERATURA:

1) KNIŽNÍ

GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 31.12.2008*. Praha: ASPI, 2009, 564 str., ISBN 978-80-7357-447-5.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 837 str., ISBN 978-80-7400-049-2.

JEMELKA, Luboš. *Správní řád: komentář*. 3. vyd., Praha: C.H. Beck, 2011, 690 str., ISBN 978-80-7400-401-8.

KUČEROVÁ, Alena a kol., *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. 1. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, 516 str., ISBN 978-80-7179-226-0.

RAK, Roman a kol. *Biometrie a identita člověka ve forenzních a komerčních aplikacích*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 631 str., ISBN 978-80-247-2365-5.

SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo: zvláštní část: (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, 416 str., ISBN 978-80-87212-80-6.

SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd., Praha: C.H. Beck, 2004, 770 str., ISBN 80-7179-765-0.

2) ČASOPISECKÁ

DOLEJŠ, Petr, *Malá úvaha nad rodnými čísly*, Bulletin Advokacie, č. 9/1996, str. 52-55, ISSN 1210-6348

HRNČÁŘ, Jan, *Totožnost a povinnost jejího prokazování.*, Právní rádce, č. 7/2008, str. 46-49, ISSN 1210-4817

PEJCHALOVÁ-GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra: *Občanství Evropské unie: k článku I-10 Smlouvy o založení Ústavy pro Evropu*, Bulletin advokacie, č. 11-12/2005, str. 15-18, ISSN 1210-6348

SCHELLE, Karel, ŠMÍD, Vladimír, *Rodné číslo v informačních systémech*, Právní rádce, č. 11/2004, str. 44-47, ISSN 1210-4817

JUDIKATURA:

Nález Ústavního soudu ČR, Pl. ÚS 12/07, ze dne 20. 5. 2008

Nález Ústavního soudu ČR, Pl. ÚS 39/10-1, ze dne 8. 12. 2010

Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 6 Aps 4/2007-65, ze dne 26. 11. 2008

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 4 As 4/2008-95, ze dne 21. 1. 2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu 4 Aps 2/2008 – 87, ze dne 30. 1. 2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 5 As 70/2009-69, ze dne 27. 10. 2010

Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 9 Ca 12/2007-45, ze dne 31. 10. 2008

LEGISLATIVA EU:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2004/38, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech
Zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech
Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech
Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky
Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu
Zákon č. 55/1928 Sb., o cestovních pasech
Zákon č. 63/1969 Sb., o cestovních dokladech
Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o
Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o cestovních
dokladech)
Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech
Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně
některých zákonů
Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel
Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy
České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě
Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Nařízení č. 87/1918 Sb., o vydávání cestovních pasů
Nařízení č. 481/1919 Sb., kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace
Nařízení č. 46/1919 Sb., nařízení ministra financí v dohodě s ministrem vnitra,
ministrem průmyslu, obchodu a živností, a ministrem věcí zahraničních
Vládní nařízení č. 194/1938 Sb., o omezení cestování do ciziny
Vládní nařízení č. 61/1953 Sb., o občanských průkazech

Vyhláška č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon
o cestovních dokladech
Směrnice Ministerstva vnitra č.j. MV – 108001-48/SC-2011 ze dne 13. 12. 2011

OSTATNÍ ZDROJE:
Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 63/1965 Sb., o cestovních dokladech

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1991 Sb., o cestovních dokladech a cestování do zahraničí

Důvodová zpráva k zákonu č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a o rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)

Metodický pokyn MV ČR – *Řízení kvality informačních systémů veřejné správy.*

Datum vydání 12. 5. 2009

ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE:

www.mvcr.cz,

www.mzv.cz

www.euroskop.cz

www.policie.cz

www.zpravy.idnes.cz

prado.consilium.europa.eu/cs/aboutUs.html